

Silsiletu'z-Zeheb

İbn-i Hacer el-Askalani

çröilo

www.multeka.com

yayınları

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

السلسلة

الذهب

SİLSİLETU'Z-ZEHEB

ALTIN SİLSİLE

İstanbul 2003

Eser:

Silsiletu'z-Zeheb

Telif:

İbni Hacer el-Askalani

Tercüme ve İzahat:

Mustafa Acioğlu

مكتبة

www.multeka.com

yayınları

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	5
Takdim	6
Altın Silsile ne demektir?.....	11
Kitabın Ravileri:	19
İmam Malik b. Enes:.....	19
Ebu Abdullah Nafi' Mevla ibn Ömer:	20
Abdullah b. Ömer b. Hattab (radiyallahu anhuma):.....	22
KİTABIN METNİ	24

Takdim

Rahman ve Rahim olan Allahın adıyla...

Hamd ancak Allah içindir. Ona hamdeder, Ondan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüğünden de yine ona sığınırız. Allah kime hidayet buyurursa onu saptıracak, kimi de saptırırsa ona hidayet edecek yoktur...

Allah (Azze ve Celle)den başka ibadete layık ilah olmadığına şahadet ederim. O,tektir ve şeriki yani ortağı yoktur. Yine şahadet ederim ki Muhammed (Sallallahu aleyhi ve sellem) Onun kulu ve rasulüdür.

Allah şöyle buyurur:

Ey iman edenler! Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak müslüman olarak can verin.(Al-i İmran 102)

Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten ve ondan da eşini yaratıp ikisinden bir çok erkekler ve kadınlar meydana getiren Rabbinizden sakının; kendi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'dan ve akrabalık (bağlarını koparmak)tan sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözeticidir. (Nisa- 1)

Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve sağlam söz söyleyin, Ki (Allah) işlerinizi yoluna koysun ve günahlarınızı bağışlasın. Her kim Allah'a ve Resulü'ne itaat ederse, o gerçekten büyük murada ermiştir.(Ahzab 70-71)

Muhakkak ki sözlerin en doğrusu Allahın kelamı, yolların en hayırlısı Hz.Muhammed'in yoludur. İşlerin en kötüsü ise sonradan uydurulanlardır. Sonradan uydurulup dine sokulan her amel bidat, her bidat da bir sapıklıktır ki her sapıklık ta ateştedir.(Muslim Cuma 13)

Bundan sonra biliniz ki din ilimlerinin esası Allahın kitabında mahfuzdur. Bu kitabı en iyi anlamak ise kitabın kendisine indirildiği Nebi (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in karıdır. O halde O Kur'anın bizlere sunduğu eşsiz hayat nizamını anlayabilmek Nebi (Sallallahu aleyhi ve sellem)'i anlamaktan geçmektedir. Tabi onunla aramıza giren uzun zaman dilimi onu anlamak noktasında bazı esaslara dayanmamızı gerekli kılmaktadır. Çünkü iyi yada kötü niyetle Rasulullah (Sallallahu aleyhi ve sellem) adına yalanlar söylenmiş, bazılarınca sözleri yanlış anlaşılmiştir. Bu

sebebtan din namına konuşmak isteyenlerin hadis noktasında seçici olmaları şarttır.

Ben Allahın lutfettiği ereveve kısa ve sağlam hadisleri muhtevi bir eseri teberruken tercume etmek isteyince baktım ve gördüm ki ibn Hacer'in (rahimehullah) bu eseri muradıma uygundur. Ve hemen işe koyuldum ve evvela Kitabın sadece metnini Dr. Abdulmuti Emin'in tahkikli nüshasından'dan tercume ettim. Ancak sadece metni tercüme etmekle yetindim anlatacağım diğer hususlar benim içindir ki en nihayetinde ben bu kitabı nefsimde ders etmiştim.

İkinci olarak Hadisin Kütüb- Tis'a'dan tahricini yaptım Kitab ve hadis numaralarını beyan ettim. Tahric işini de fazla derinlemesine yapmadım lafiz farklılıklarına işaret etmedim... Hem bu kitab öyle bir kitaptır ki onun hadislerini çokça düşünmeye gerek yoktur zira onun hadisleri altın silsileden gelmiştir. Sadece yerlerine işaret ettim...

Sonra hadislerin metnini belirttiğim Kitab'tan aynen aldım ama gördüm ki bazı baskı hataları mevcuttur. Bunların doğrusunu tercüme olarak yazdım, benim hatalarım ise muhakkik

okuyucuların tahkik ve Allah-u Teala'nın afv-u mağfiretine kalmıştır.

Sonra belirttiğim baskısıyla musannıfın kitabta hadislerin hangi esasa göre tertib edildiğini tesbit edemedim ama ben Allahın bana nasib ettiği ölçüde hadisleri taksim edip uygun başlıklarla bölüm bölüm ayırdım. Evvela hadisleri bablar altında ele almıştım ki bundan vaz geçtim ve kitabın orjinalliğini muhafaza etmek için sonuna mevzularına göre bir fihrist koydum ki bunun daha kullanışlı olduğunu gördüm. muvaffakiyet Allah-u Teala'dandır.

Sonra mümkün mertebe herkesin kolayca anlayabileceği bir lisan kullanmaya çalıştım, şu kadar var ki bazı terim olarak kullanılan yada alimler tarafından manasında ihtilaf edilen kelimeleri tercümede arabi asıyla olduğu gibi bırakıp izahını ve manalandırılmasını hadisi açıklarken dipnotlarla beyan ettim.

Sonra hadisteki bazı kapalı ifadeleri yine dipnotlarda açmaya çalıştım ve işaret edilen ahkama da kısaca değindim ki kitaptan istifade azami derecede olsun zira hadisi bilmek yetmez, işaret buyurduğu ahkama da vakıf

olmak gerekir. Nitekim hadisi bilip de hükmünü bilmeyen kimsenin hali elinde bir anahtarı olan ama o elindekinin, ortasında durduğu koca bir salona açılan onlarca kapı'dan hangisini açtığını bilmeyen kimsenin hali gibidir. Ahkamı beyan ettim dedim amma bu işi kıssa tuttum zira ne bu kitab ahkam hadislerini cem için tasnif edilmiştir ne de müstakil bir meseleyi beyan için bu sebeple teferruata fazla inmedim,

Allah cümlemize hakkıyla okumak ve idrak nasib eylesin. Rabbimiz bizden kabul buyur. Muhakkak ki sen her şeyi işiten ve hakkıyla bilensin. Seni tenzih eder ve senin verdiğinden başka bir ilmimiz olmadığını da biliriz...

Altın Silsile ne demektir?

Altın Silsile bir hadis kitabı ve ayrıca hemen hemen terimleşmiş bir kavramdır. Malum olduğu üzere hadis arabca bir kelimedir. Fiil olarak; “konuşmak” ve “haber vermek” manalarına gelmektedir. Sıfat olarak kullanıldığı zaman da “yeni” manasına gelmektedir. Sonraları ise Rasulullah (Sallallahu aleyhi ve sellem)’e nisbet edilen söz , fiil ve takrirata isim olarak kullanılmıştır. “Sened”e gelince sened lugatta dayanılacak şey, sağlamlık, dağ yamacı ve kuvvetli söz manalarına gelmektedir. İstilahî olarak ise sened; hadisin ilk kaynağına ulaşıncaya kadar ta’kib ettiği yol demektir. Bu yolu zikretmeye de isnad denilir.

İsnad ulema tarafından özenle ele alınmış ve bu iş sistemleştirilmiştir.

Sened ve İsnadın önemi babında Ulemadan bir çok nakil gelmiştir ki Bu babda İmam Evzai: “İlmin ortadan kalkması, ancak isnadın ortadan kalkmasıyla olur” demiştir.

İmam Abdullah b. Mubarek: “İsnad dindedir, sened olmasaydı dileyen dilediğini söylerdi”

Yine ibn Mubarek: “Dini meseleleri isnadsız öğrenmeyi istemek, dama merdivensiz çıkmayı istemek gibidir”

İmam Şafii: “Senedsiz hadis öğrenen gece karanlığında odun toplayan gibidir ki o içinde zehirli bir yılan bulunan bir bağ odunu yüklenmiştir”

İmam Sufyan Sevri: “İsnad müminin silahıdır. Silahı olmayan nasıl savaşı?”

İmam Malik de: “Hadis ilmi dindir. Dininizi kimlerden aldığınıza dikkat ediniz” demişlerdir.

İşte senedler üzerindeki Alimlerin bu hassasiyeti sonucunda senedleri çeşitli özelliklerine göre tasnif etmişlerdir. İşte bu tasnif çeşitlerinden birisi de Mussanifimizin kaleme aldığı eserde bir vechi beyan edilen altın silsilelerdir.

Altın silsile yani “Silsilet'uz Zeheb” tüm ravileri en üstün derecede güvenilirlik özelliğine sahip zatlardan muteşekkil sened demektir ki buna “esahh'ul esanid” de denmektedir. Ulema bu hususta çeşitli görüşler beyan etmişlerdir ki:

- 1- (Zuhri – Salim – İbn Ömer) silsilesi ki İmam Ahmed b. Hanbel ve İshak b. Rahaveyh'in mezhebi budur.
- 2- (İbn Sirin – Abide es Selmani – Ali b. Ebi Talib) silsilesi ki Ali b. El Medini'nin kavli budur.
- 3- (Suleyman el A'meş – İbrahim en Nehai – Alkame – Abdullah b. Mesud) silsilesi ki Bu hanefi fukahasının görüşüdür.
- 4- (Malik – Nafi – Abdullah b. Ömer) silsilesi ki İmam Buharinin kavli de bu yöndedir. Kitabımızın senedi de budur.
- 5- (Şafii – Malik – Nafi – Abdullah b. Ömer) silsilesi de bu babta zikredilmiştir ki Abdulkahir et Temimi bu mezhebtedir. İmam Malik'in en sağlam rivayetinin Şafii rivayeti olduğunda zaten Ulemanın ittifakı vardır.

Bazıları (Ahmed b. Hanbel – Şafii – Malik) derler ki bu nadir rastlanan bir sened olup bize kadar böylece dört hadisın geldiği söylenmiş lakin biri mustesna hangi kitablarda varolduğu tesbit edilememiştir. O bir tanesi de İmam

Ahmed'in Musned'indedir. Hakikat ş u ki her alim kendi ölçüleri dairesinde en güvenilir senedi tesbit etmeye çalışmıştır ki her sahabinin tabiinden, tabiinin de tebe'ut Tabiinden bir çok sika yani güvenilir ravileri vardır ki bu sebeble bu hususta kesin olarak en sağlam budur demek mümkün değildir.

Tüm bu anlatılanlar ışığında bu kitaptaki hadisler hakkında söylenilecek sözümüz ise şudur:

- 1- Bu Kitaptaki hadislerin hepsi ali senedlerle gelmiştir. Yani senedindeki raviler azdır. Üç kişi'den yani sulasidir.
- 2- Ali sened olmasının yanında en sağlam senedlerden birisidir.
- 3- Ravileri fakihtir.
- 4- Hadisler de sahihtir...

Yalnız burada Ashabın daha doğrusu ibn Ömer (radiyallahu anhuma)'nın da Rasulullah (Sallallahu aleyhi ve sellem)'den nakledilmemiş sözleri mevcuttur. Bu sorulursa deriz ki bunun sebebinin birincisi bu Rasulullah (Sallallahu aleyhi ve sellem)'den rivayet edilmeyenler hükmen Rasulullah (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in sözü kabul

edilir zira ben hadisleri tahric ederken bir kısmının başka tariklerden Rasulullah (Sallallahu aleyhi ve sellem)'e ulaştığına işaret etmişimdir.

Kitabın Muellifi ibn Hacer Hakkında Bir Fasıl

İbn Hacer'il Askalani namıyla şöhret bulmuş muellif Ebu Fadl Ahmed b. Ali, Hicri 852 yılının Zilkade ayında Eski Mısır'da doğmuş ve Kahire'de ikamet etmiştir. Bu sebepten Mısri ve Kahiri diye de anılır. Askalan ise Filistin sahillerinde bir köydür ki ailesinin aslı o taraftan geldiği için Askalani denilmiştir yoksa orada doğmuş değildir.

İbn Hacer yetim olarak büyümüş ve dört yaşında babasını da kaybetmiştir. Beş yaşından itibaren Zeynuddin el Harubi'nin himayesinde ilim tahsiline başlamış ve Dokuz yaşında Sadruddin es Suffi'nin yanında Kur'an hıfzını tamamlamıştır. Henüz Oniki yaşında Mekke'de teravih imamlığı yapmış kendi devrinin meşhur bir çok aliminden ders almış ve meşhur bir çok kitabı ezberlemiştir. İleriki yaşlarında bir miktar ticaretle de uğraştığı mervidir.

İlk zamanlar ilmi noktada Tarih ve edebiyatla ilgilenmiş Şiirleriyle ün kazanmıştır. Tarih uğraşısı sebebiyle bir çok kişinin hal tercümesini öğrenmiştir ki bu daha sonra

hadise yöneldiğinde onun için bir avantaj olacaktı. Sonraları hadisle ilgilenmeye başlamıştır ki Hafız İraki'den On yıl boyunca ders gördü. Hicaz, Şam, ve Yemen'e sefer etmiş bir çok alimlerden icazet alıp, Bir çok ilmi merkezlerde hadis dersleri vermiştir.

Kadı'lıktan uzak kalmaya çalışmış, uzun süre bunu başarmış ama sonunda Yargı işlerine girmiş Şafii mezhebi üzerine kadılık yapmış ama bu işe daha hemen ilk zamanlarda pişman olmuş, Çalkantılı yargı işinden istifa ederek evine kapanmış ve kitab tasnifine koyulmuştur.

İbn Hacer yüzellinin üzerinde kitab tasnif etmiştir. Lakin bunlar hakkında kendisinin ifadesi şöyledir: “Ben telif ettiğim eserlerden razı değilim. Zira onları daha işin başında kaleme almıştım sonra da tedkik imkanı bulamadım. Yalnız Buhari'nin Şerhi (Feth'ul Bari), Muştebeh, Tehzib ve Lisan'ul Mizan mustesna” Tabii bu sözler gerçekten bir alimde bulunması gerek tevazunun eseridir zira onun bir çok eserleri itibar görmüş ve Ulema indinde muteber bulunmuştur. Tanınmış

eserlerine gelince bunlardan bazıları olarak şunlar zikredilebilir:

1-Feth'ul Bari (Sahih-i Buhari'nin şerhidir)

2-Ta'lik'ut Ta'lik (Sahih Buhari'deki muallak hadislerin senedlerini beyan babında kaleme alınmıştır)

3-Nuhbet'ul Fiker (Hadis Istılahları ile ilgili bir eserdir) ki bu üç eseri ibn Hacer'in bizzat kendisi övgüyle yad etmiştir.

4-Diraye (Hidaye hadislerinin tahriri)

5-İsabe (Ashabın hal tercümesini ele alır)

6-Buluğ'ul meram (Ahkam hadislerini muhtevidir)

7-Metalib'ul Aliyye (Sekiz Musnedin Kütüb-ü Sitteye ziyade hadislerini muhtevidir)

Kitabın Ravileri:

Yukarıda Kitabın mevzusundan bahsederken değinmiş ve demiştik ki Kitabın mevzusu İmam Malik'in Nafi'den, Nafi'nin de Abdullah b. Ömer'den (radiyallahu anhum ecmain) rivayet ettikleri hadislerdir. Şimdi bu vesileyle kısaca bu zevatın hal tercümelerini kaydetmek yerinde olacaktır kanaatindeyim.

İmam Malik b. Enes:

Medine ehlinin imamı, hadiste müminlerin emiri Ebu Abdullah Malik b. Enes b. Ebu Amir el Asbahi'nin Yemen Sultanlarından Zu Asbah'ın soyundan olduğu söylenmiştir. Hicri 93 yılında doğmuştur. İmam Şafii onun hakkında: "Malik Allah-u Teala'nın tabiinden sonra kullarına karşı göndermiş olduğu bir huccettir" demiştir. Ünlü hadis alimlerinden İbn Hibban ise: "Medinede ravileri fıkıh ve din anlayışlarına fazilet ve taat noktasından değerlendiren ilk alim İmam Maliktir" demiş, İmam Nesai ise onun hakkında: "Malikten daha asil ve daha güvenilir ve daha büyük ve hadis hususunda daha emniyetli ve zayıf

ravilerden daha az rivayet eden bir başkasını görmüş değilim ki Abdulkerim'den başka metruk bir ravi'den hadis nakletmemiştir" demiştir.

Kitabı olan Muvatta üzerinde kırk sene çalışmış yaklaşık yüzbin hadis içerisinden onları derlemiş ve Medineli yetmiş alime kitabını arzetmiş ve onların fikirleri doğrultusunda eserini gözden geçirmiştir. Kitabı ondan binden fazla kişi rivayet etmiştir ki bu sebepten otuz nüshası vardır ve bunlardan yirmi tanesi meşhurdur. En meşhuru ise Yahya b. Yahya el Leysi el Endulusi'nin rivayet ettiği nushadır. İbn Hazm bu eser hakkında: "Fıkıh ve hadis sahasında meydana getirilmiş bu eserin bir dengi daha yoktur" demiştir.

İmam Malik Hicri 179 yılında vefat etmiştir.

Ebu Abdullah Nafi' Mevla ibn Ömer:

Nafi (Rahimehullah) ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma)'nın azaldı kölesidir. Babasının adı Hürmüz bir rivayete göre ise Kavus'tur. Künyesi ise Ebu Abdullah el Medeni'dir. Aslen Nisabur'ludur diyenler olduğu gibi

Kabil'lidir diyenler de olmuştur. Yahya b. Main ise Deylem'li olduğunu söylemiş ve aksanında Deylemlilere has bir şivesel farkın bulunduğu dikkat çekmiştir. En doğrusunu Allah-u Teala bilir. İbn Ömer onu gazvelerden birisinde ele geçirmiş ve onun zeka ve ilmi kabiliyetini keşfedince de "Allah-u Teala biz Nafi'yi bağışlamak suretiyle büyük bir lutufda bulunmuştur" demiştir.

Nafi (Rahimehullah) ibn Ömer'in hizmetinde otuz sene çalışmıştır. İmam Malik ise onun en yakın ahabıdır. İmam Malik ise onun hakkında: "Nafi'nin ibn Ömer'den rivayet ettiği birhadisi duyduğum zaman onu bir başkasından duymak lüzumu hissetmem" demiştir.

Abdullah b. Ömer (Radiyallahu anhuma) onu çok sever ve kimseye kıyıp da vermezdi ki bir keresinde Nafi için teklif edilen otuzbin dinarı reddetmiş ve Allah-u Teala rızası için onu azad etmiştir. Halife Ömer b. Abdulaziz onu halka dini tebliğ etmesi için Mısır'a göndermiştir ki Nafi (Rahimehullah) Hicri 117 yılında vefat etmiştir.

Abdullah b. Ömer b. Hattab (radiyallahu anhuma):

Abdullah b. Ömer (Radiyahallahu anhuma), Rasulden sonra müminlerin hilafet vazifesine Ebubekr (Radiyahallahu anh)'dan sonra gelmiş Ömer b. Hattab (Radiyahallahu anh)'ın oğlu ve Rasulün zevceleri ve müminlerin annelerinden Hafsa (radiyallahu anha)'nın da kardeşidir. Ashabın Fakihlerinden dört Abdullahtan biri ve Ebu Hureyre (Radiyahallahu anh)'dan sonra ashab içerisinde en fazla hadis rivayet edenidir ki kendisinden 2630 hadis rivayet edilmiştir. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'e vahyin gelmesinden sonra doğmuştur. Müslüman olduğunda da henüz on yaşlarındaydı. Medineye babasından evvel hicret etmiş ilk savaflara yaşının küçük olması sebebiyle Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in izin vermemesi sebebiyle katılamamıştır. Daha sonraları ise bir çok savaflara iştirak etmiştir ki Kadisiye ve Yermuk savafları, Afrika, Mısır ve İran'ın fethi, Basra ve Medain seferleri bunlar arasında zikredilebilir. İmam Zuhri onun

fetvalarına çok önem verir ve şöyle derdi: "Evet, ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma) Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in ve ashabının (Radiyahallahu anhum ecmain) hareketlerine dair ne varsa hepsini bilirdi"

Abdullah b. Ömer (Radiyahallahu anhuma) Hicri 73 yılında vefat etmiştir ki ölüm sebebi ihtilaflıdır. Rivayete göre Haccac ona bir suikast düzenlemiş, zehirli bir mızrak hazırlatıp bir adamı ile kaza süsüyle onu ibn Ömer'in ayağına düşürtmüş ve zehirin sebebiyle ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma) vefat etmiştir. Ölümünün normal şekilde olduğu da söylenmiştir ama birincisi daha doğrudur.

Kendisinden rivayet edilenlerin en sağlamları bu kitabda ele alınan (Malik – Nafi – ibn Ömer) senedi olduğu gibi (Muhammed b. Abdullah b. Kasım'ın babasından onun da dedesinden) diye başlayan senedi de en zayıfidir.

Allah-u Teala cümlesinden razı olsun ve rahmet eylesin...

KİTABIN METNİ

يقول كان النساء والرجال كانوا يتوضؤون في زمان
النبي صلى الله عليه وسلم جميعا

1. Bize Malik, Nafi'den O da ibn Ömer'den
(Radiyahallahu anhuma) bildirdi ki:

**“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)
döneminde kadınlar ve erkekler beraberce
abdest alıyorlarmış”¹**

1 1 Nolu Hadisi; İmam Buhari Kitab'ul Vudu 186, İmam Nesai Taharet 70, İmam Ebu Davud Taharet 72, İmam ibn Mace Taharet 375, İmam Ahmed Musned 4251, 5537, 5658, 6001 ve İmam Malik Taharet 40'da tahrir etmiştir.

Ebu Davud rivayetinin sonunda Musedded'in "Bir kaptan hep beraber" dediğini kaydetmiştir. İbn Mace rivayetinde de "Bir kabtan" kaydı mevcuttur ki Ahmed'in Musnedinde de bu şekilde kaydedilmiştir.

Hadis hükmen merfudur çünkü burada takrir vardır yani Rasulullah zamanında olmuşsa muhakkak onun bilgisi dahilindedir. Alimlerden bazıları dediler ki bu erkeğin eşi ve mahremi olan kadınlar hakkındadır. Ama hadisin zahiri umumidir yani yabancı erkek ve kadınlar da manaya dahildir. Fakat hadisin zahirine hamledilmesi ne aklen, ne de naklen mümkün değildir. İbn Tin buradaki "cemian" yani topluca ifadesini erkekler bir kaptan topluca alıyorlardı sonra da aynı kabtan kadınlar cemaatı topluca abdest alıyorlardı şeklinde şerhetmiştir. Ancak ben derim ki bu tevil dahi laf götürür ancak bir kısım alimler bu işin hicab ayeti gelmezden evvel olduğunu söylemişlerdir. Bu hususta söylenebilecek en güzel söz budur. Allah ise en doğrusunu bilendir.

Hadise göre iki veya daha fazla kişinin bir kabta abdest almalarında bir beis yoktur. Yine aynı şekilde hadis su kendisinden avuçlanmakla musta'mel olmuş olmaz diyenlere de delildir. Ayrıca hadis kadının; erkekten, erkeğin de kadından arta kalan su ile yıkanmasında bir sakınca olmadığına, bunun cevazına delildir.

وبه عن ابن عمر قال كان رسول الله ﷺ

صلى الله عليه وسلم يأمر المؤذن إذا كانت ليلة باردة ذات ريح يقول ألا صلوا في الرحال

2. İbn Ömer (Radiyahallahu anhuma) anlatıyor: **“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) rüzgarlı soğuk gecelerde muezzine emrediyor muezzin de: “Dikkat, namazlarınızı meskenlerinizde kılınız..!” diyordu. 2**

2 2 Nolu Hadisi; İmam Buhari Ezan 596, 626, Muslim Salat 1125, 1126, Nesai Ezan 648, Ebu Davud Salat 1060, 1061, 1062, 1063, İbn Mace İkamet'us Salat 927, Ahmed Musned 4248, 4352, 4904, 5050, 5538, Malik Salat 143 ve Darimi 1244'de tahrir etmiştir.

Muvatta'da "yağmurlu günlerde" ziyadesi de vardır. Hadisin Buhari rivayetinde "muezzin ezanı okuyor" denilmiş ve sonra Rasulün emrettiği şeyi söylüyordu denmiş ki Nesai ve Ebu Davud'da de bunu teyid eder mahiyette bir rivayet vardır. Muslim ve Ebu Davud'un bazı rivayetlerinde "seferde" denmiştir. Bu rivayetlerin farklılaşmasındaki sebep olayın birkaç yerde vuku bulmasından kaynaklanmaktadır demek en güzel teliftir.

Cemaatle namazın fazileti hususunda bir çok hadis vardır. Musannıf bunlardan bir tanesini az sonra gelecek

وبه عن ابن عمر أن رسول الله صلى الله عليه وسلم دخل الكعبة ومعه بلال وأسامة وعثمان بن طلحة
قال ابن عمر فسألت بلالا ما صنع رسول الله صلى الله عليه وسلم قال جعل عمودا عن يساره وعمودا

olan 9 nolu hadisle getirmiştir. Bu hadislere bakan Hanefi ve Maliki fukahası Cuma namazı hariç farz namazlar için cemaatin Akıllı, kadir ve Müslüman olan erkekler için muekked sünnet olduğuna hükmetmişlerdir. Şafii fukahası farz-ı kifaye ve Hanbeli alimleri Farz-ı ayndır demişlerdir.

Elimizdeki hadis ise cemaatı terk etmek için ruhsat verilen hallerden bahsetmektedir ki hadise göre rüzgarlı ve soğuk geceler, hadisin başka rivayetinde yağmur da zikredilmiştir bunlar arasındadır. Yalnız ibn Mace rivayetinde “seferde” kaydı vardır ki bazıları bunları sefer hallerine hamletmişlerdir. Ancak aslolan hazarda ve seferde de bunların geçerli bir mazeret olmasıdır. Bunlardan başka hastalık ve takatsizlik, korku, çamur, kar, şiddetli soğuk ve sıcak, karanlık ve muhitin tekin olmayışı, küçük ve büyük abdest bozma ihtiyacı, pis kokulu sarımsak ve pırasa gibi şeyler yenilmiş olması da cemaata katılmamak için meşru birer mazerettirler.

عن يمينه وثلاثة أعمدة وراءه ثم صلى قال وكان
البيت يومئذ على ستة أعمدة

3. ibn Ömer (Radiyallahu anhuma) anlatıyor:
“**Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)**
yanında Bilal, Usame ve Osman b. Talha
olduğu halde Kabe'ye girdi. İbn Ömer
(Radiyallahu anhuma) dedi ki: Bilal
(radiyallahu anh)'a Rasulullah (sallallahu
aleyhi ve sellem)'in ne yaptığını sordum.
Bilal (Radiyallahu anh) dedi ki: Sağına bir
soluna bir direk aldı ve karşısında da üç
direk olduğu halde namazını kıldı Ka'be o
gün altı direk üzerine idi”³

3 3 Nolu Hadis: İmam Buhari Salat 382, 448, 474, 475, 476, Cuma 1101, Hacc 1495, 1496, Cihad 2766, Megazi 4049, Muslim Hacc 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, Tirmizi Hacc 800, Nesai Mesacid 685, 692, Kible 741, 749, Menasik 2854, 2855, 2856, 2857, Ebu Davud Menasik 2023, İbn Mace Menasik 3054, 3063, Ahmed Musned 4657, 4629, 5657, 5747, 5951, 22760, 22769, 22780, Malik Hacc 793 ve Darimi Menasik 1792'de tahrir etmiştir.

Hadisin Buhari rivayetinde içeri girip kapının da kilitlendiği rivayet edilmiştir ki herhalde bu izdihama mani olmak içindi. Yine Buhari'nin rivayetinde Bilal (Radiyallahu anh): "ön direklerin arasında kıldı" demiş

وبه عن ابن عمر رضي الله عنهما أنه
كان ينام قاعدا ثم يصلي ولا يتوضأ

4. Nafi anlatıyor:

bir başka rivayette de "arkasına da bir direk alarak" denilerek Direk sayıları altıya tamamlanmıştır Nitekim Kabe önceleri yani Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) zamanında altı direk üzereymiş ki bu daha sonra beşe indirilmiş, İmam ebu Davud böyle demiştir. Muslim rivayetinde ise "sağına iki direk aldı denilmiştir" Bu iki rivayetin arası bir direk Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in arka sağına kalmıştır denilerek hallolunur. Buhari'nin bir rivayetinde de "Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) kapıyı arkasına alıp yürüdü ve kendisiyle duvar arasında üç zira kalınca namaza durdu" denilmiş ve Bilal (Radiyallahu anh)'ın "Kabe içerisinde istediğin yöne doğru namaz kılarırsın bunda bir beis yoktur" dediği kaydedilmiştir.

Kabede namaz kılmaya gelince bunda ihtilaf vardır. İmam Malik ve bir rivayette Ahmed kabe içinde yalnız nafîle kılınır demişlerdir. Bir kısım Malikiler ve Zahiriye mezhebindekiler ise kabede namaz kılınmaz demişlerdir. Bu görüş ibn Abbas'tan da (Radiyallahu anh) mervidir. Aslolan kabede namazın farz olsun ve nafîle olsun meşru ve mustahab olmasıdır. Hadis delilimizdir.

“İbn Ömer (radiyallahu anhuma) oturarak uyuyor sonra namaz kılacağı zaman da abdest almıyordu”⁴

وبه عن ابن عمر أنه بال بالسوق ثم

توضأ فغسل وجهه ويديه ومسح برأسه ثم دعي
لجنازة فدخل المسجد ليصلي عليها فمسح على خفيه
ثم صلى عليها

5. Nafi anlatıyor:

4 4 Nolu Hadisi: İmam Malik Taharet 36’da tahrir etmiştir. Rasul zamanında ashabin böyle oturarak uyuduğu ve sonra da abdest almadıklarına dair başkaca hadislerde varid olmuştur ki bunları Usul-u Sitte muelliflerinden Buhari Ezan 606, 607, İsti’zan 5818, Tirmizi Taharet 73, Cuma 476, Nesai İmamet 783, Ebu Davud Taharet 200, Ebu Davud Salat 544’de tahrir etmiştir.

Hanefi ve Şafii ulemasınca Makadını sağlama alarak uyumak abdest bozmaz ki hadis bu babta delildir.

Maliki ve Hanbelilere gelince onlarca uykunun derin veya hafif olması itibara alınmıştır. Buna göre kişi makadını sağlama alsa da derin bir uykuya dalınca abdesti bozulmuştur. Onlar buradaki oturarak uyuma ibarelerini hafif uykuya haline hamlelerler.

“Abdullah ibn Ömer (Radiyallahu anhuma) çarşıda bevletti, sonra abdest aldı ve yüzünü, iki elini yıkayıp başını meshetti sonra bir cenazeye çağrıldı ki o da namaz kılmak üzere mescide girdi mestleri üzerine meshetti sonra cenaze namazını kıldı” 5

وبه أن عبد الله بن عمر كان إذا سئل عن ٦

صلاة الخوف قال يتقدم الإمام وطائفة ثم نص
الحديث وقال ابن عمر في الحديث إن كان خوفا
هو أشد من ذلك فصلوا رجالا وركبانا

6. Nafi anlatıyor:

5 5 Nolu Hadisi: İmam Malik Taharet 66'da tahrir etmiştir. Hadis ayrıca Şafii'nin Musned'inde (1/16) de vardır.

Mescidlerde cenaze namazı kılmak ihtilaflıdır. Hadis kılınır diyen Şafii ve Hanbelilerin lehine bir delildir. Şafiiler indinde eğer mescidi kirletme tehlikesi yoksa cenaze namazını mescide kılmak mustahabtır. Hanefi ve Maliki fukahası ise mescide cenaze namazı mekruhtur derler ki bu kerahet Hanefilerce tahrimi, Malikilerce tenzihidir.

Ayrıca hadis mestler üzerine meshin meşruiyetine ve Abdest ameliyeleri arasında verilen az bir aralıkta beis yoktur diyenler lehine bir delilidir.

Abdullah b. Ömer'e (Radiyahallahu anhuma) korku namazı soruldu, O da dedi ki: "İmam öne geçer ve bir taife..." sonra hadisi sevketti. İbn Ömer (radiyallahu anhuma) hadiste şöyle dedi: "Şayet şiddetli bir korku varsa ayakta veya bineklerinüz üzerinde namazlarınızı kılın"6

6 6 Nolu Hadisi: Hadisi Buhari Tefsir 4171, Muslim Salatul Musafirin 1385, Tirmizi Cuma 517, Nesai Salatul Havf 1520, 1521, 1522, 1523, Ebu Davud Salat 1243, İbn Mace İkametus Salat 1248, Ahmed Musned 6089, Malik Nida'us Salat 396 ve Darimi 1481'de tahrir etmiştir.

Korku namazı cumhur indinde meşru kitab ve sünnetle sabit bir ameliyedir.ki Kitaptan delili Nisa suresinin "Sen onların aralarında bulunup da onlara namaz kıldırduğında içlerinden bir kısmı seninle beraber namaza dursun. Silahlarını da yanlarına alsınlar. Bunlar secdeye vardıklarında diğer bir kısmı arkanızda beklesin. Sonra o namaz kılmamış olan diğer kısım gelsin seninle beraber kılsınlar ve ihtiyatlı bulunsunlar, silahlarını yanlarına alsınlar. Kâfirler arzu ederler ki, silahlarınızdan ve eşyanızdan bir gafil olsanız da size ani bir baskın yapsalar. Eğer size yağmur gibi bir eziyet erişir veya hasta olursanız silahlarınızı bırakmanızda bir vebal yoktur. Bununla beraber ihtiyatı elden bırakmayın. Kuşkusuz Allah kâfirlere alçaltıcı bir azap

hazırlamıştır.” mealindeki 102. ayetidir. Sünnetten delili de Rasulün bu namazı dört yerde kıldırılmış olmasıdır. Bunlar Zat'ur Rika, Batn'u Rahle, Usfan ve Zu Karad gazvelerinde olmuştur.

Malikilerden ibn Macişun'a göre bu namaz ancak sefer halindeyken meşrudur, Buna göre mukim olan kuşatma altındaki beldelerde bulunanlar korku namazı kılamazlar. Hanefilerden Ebu Yusuf'a göre de sadece Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) zamanına mahsustur ki ondan sonra kaldırılmıştır. Ama Rasulün vefatından sonra Ali b. Ebi Talib, Ebu Musa ve Huzeyfe (Radiyallahu anhum ecmain) bu namazı kıldırılmışlardır. Yalnız bu namazın bazı şartları vardır ki birincisi savaşın meşru bir savaş olması, ikincisi de bir tehlikenin varolmasıdır. Tehlikenin de illa savaş olması gerekmez yırtıcı hayvan, boğulma ve yanma tehlikesi de meşru bir sebeptir. Savaşın meşru olması şartını hanefiler kabul etmemişler ve hitabın umumiliğine bakmışlardır.

Bu durumda kılınan namazın şekli de ihtilafıdır ki bu namazla alakalı 26 şekil naklolunmuştur. Bunlardan yedi tanesi sahihtir. Ve her alim kendi kıstaslarına göre en sahih olanı tercih etmişlerdir. Neden böyle farklılıklar var denilirse ben derim ki en güzeli bunların hepsinin uygun olmasıdır zira Rasulullah içinde bulunulan duruma göre hükmetmiştir. Denilebilir ki dört yerde kılındığını söylediniz ama yedi nakil var dediniz. Ben de derim ki dört yerde birer vakit kılındı demedik belki bir yerde beş vakit dahi kılınmış olabilir ki bu o

وبه عن ابن عن النبي صلي الله عليه

وسلم فذكر صلاة الخوف فقال إن كان خوفا أشد من ذلك صلوا رجلا وركبانا مستقبلي القبلة وغير مستقبليها

7. Abdullah b. Ömer (Radiyahallahu anhuma) anlatıyor:

“Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) korku namazından bahisle dedi ki şayet şiddetli bir korku varsa ayakta yada binekleriniz

mekanda bir iki günlük namazlara bile şamil olabilir. Rivayetlerin muhtelif olması da bundandır.

Namaz ayrıca iki cemaat ve iki imamla kılınabildiği gibi herkesin kendi yerinde tek başına, binekleri üzerinde, ruku ve secdeleri ima ile ayakta kılınabilir. İma ile veya binek üstü kılanlar güçleri yetiyorsa kibleye yönelerek tekbirlerini alır ve sonra nasıl kılabiliyorlarsa öylece kılarlar. Bunlar İslam kumandanlarının insiyatifi ile şekillenecek uygulamalardır, bu hususta serbesti vardır. Ayrıca hadis cemaatle namazın önemine de delildir zira böylesi bir durumda bile cemaat tavsiye ediliyorsa normal zamanlarda namazı cemaatle kılmak evleviyetle tavsiye edilir.

üzerinde kibleye yönelik olsun veya olmasın namazlarınızı kılın”7

وبه عن نافع أنه كان يسافر مع ابن عمر

البريد فلا يقصر الصلاة

8. Nafi'den şöyle anlatılıyor:

“ibn Ömer (Radiyallahu anhuma) le beraber soğuk bir günde yolculuk ediyormuş, ibn Ömer (Radiyallahu anhuma) namazını kısaltmıyormuş” 8

7 7 Nolu Hadisi:Bir evvelki yani 6 nolu hadisle mükerrerdir.

8 8 Nolu Hadisi: İmam Malik Nida'us Salat 311 de tahrir etmiştir. Hadisi ayrıca Beyhaki Sunen-u Suğra'da (1/348, 349, 350) ve Kubra'da (3/137) rivayet etmiştir.

Seferde namazı kısaltmak meşrudur ama tam kılmak mı yoksa kısaltmak mı efdaldır, bu ihtilafıdır. Hadis tam kılmak efdaldır diyenlerin delilidir. Hanefilerce kısaltmak vacib, Malikilerce muekked sünnet, Şafilere göre mubahtır ve kasr yani kısaltmak bir ruhsattır tam kılmak efdaldır. Hanbeliler katında da kasr efdaldır.

Ayrıca namazı kasr için seferin niteliği de önemlidir. Hanefilerden başka diğer mezheb sahipleri seferin meşru olması gerekmektedir. Hanefilere göre gayri meşruda olsa kişi seferinde namazını kasredebilir.

وبه عن ابن عمر أن رسول الله عليه

صلى الله وسلم قال صلاة الجماعة تفضل على
صلاة الفرد بسبع وعشرين درجة

9. ibn Ömer (Radiyallahu anhuma) anlatıyor:
Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)in
“Cemaatle kılınan namaz, tek başına
kılınan namazdan yirmiyedi derece daha
faziletlidir” buyurdu. 9

وبه عن ابن عمر أنه أذن في ليلة ذات

برد وريح فقال ألا صلوا في الرحال

9 9 Nolu Hadisi: İmam Buhari Ezan 609, Muslim Mesacid 1038, Tirmizi Salat 199, Nesai İmamet 828, İbn Mace Mesacid 781, Ahmed Musned 4441, 5080, 5518, 5651, 6166’da tahrir etmiştir.

Hadis cemaatla namaz kılmanın faziletine delildir. Meşru bir mazeret olmadan namazı cemaatle kılmayı terk etmek doğru değildir. Nitekim daha evel geçen 2 ve bir sonraki 11 nolu hadis cemaatı terk etmeye meşru olacak mazeretleri beyan etmektedir.

ثم قال إن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يأمر
المؤذن إذا كانت ليلة باردة ذات مطر يقول ألا صلوا
في الرحال

10. Nafi anlatıyor:

İbn Ömer (Radiyallahu anhuma) soğuk ve rüzgarlı gecelerde izin vermiş ve “Namazlarınızı meskenlerinizde kılınız” demiş. Sonra da demiş ki: “Muhakkak ki Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) muezzine yağmurlu ve soğuk gecelerde emrediyordu da muezzin “Dikkat..! namazlarınızı meskenlerinizde kılın” diye ilan ediyordu”¹⁰

10 10 Nolu Hadisi: İmam Buhari Ezan 596, 626, Muslim Salatul Musafirin 1125, 1126, Nesai Ezan 648, Ebu Davud Salat 1060, 1061, 1062, 1063, İbn Mace İkametus Salat 928, Ahmed Musned 4248, 4352, 4904, 5050, 5538, Malik Nidaus Salat 143 ve Darimi Salat 1244'de tahrir etmiştir.

2 nolu hadiste bu mevzu ile alakalı sözümüzü tamamladığımız için daha fazla söze burada hacet görülmemiştir.

۱۱ ﴿ و به عن ابن عمر أن عمر بن الخطاب

رأى حلة سبراء ثم باب المسجد فقال يا رسول الله لو اشتريت هذه فلبستها يوم الجمعة وللوفود إذا قدموا عليك فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم إنما يلبس هذه من لا خلاق له في الآخرة ثم جاء رسول الله صلى الله عليه وسلم منها حللا فأعطى عمر منها حلة فقال عمر يا رسول الله أكسوتنيها وقد قلت في حلة عطارد ما قلت فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم لم أكسكها لتلبسها فكساها عمر أخا له مشركا بمكة

11. Abdullah (radiyallahu anh), babası Ömer b. Hattab (radiyallahu anh)'tan rivayetle anlatıyor:

“Hz.Ömer (Radiyallahu anh) mescidin kapısı önünde siyera'dan bir hulle görmüş ve “Ey Allahın Rasulü..! Bu kumaşı satın alsan da Cuma günü halka, geldikleri zaman heyetlere karşı onu giysen” demiş. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) da “Onu ancak nasibsizler” giyer buyurmuş. Daha sonra Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'e bu hakkında konuştukları

hullelerden gelmiş de Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) bunlardan bir tanesini de Ömer (Radiyahallahu anh)'a vermiş. Bunun üzerine Ömer (Radiyahallahu anh): “Bunu bana giydirdin, halbuki Utarid'in hullesi hakkında söyleyeceğini söyledin” demiş. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) da “Ben onu sana giyesin diye vermedim” deyince Ömer (Radiyahallahu anh) onu Mekke de bulunan müşrik bir kardeşine vermiş” 11

11 11 Nolu Hadisi: Buhari, Cuma 837, 896, Buyu'1962, Hibe 2420, 2426, Cihad 2826, Libas 5380, 5381, 5382, 5386, 5387, 5393, Edeb 5617, Muslim Libas 3852, 3853, 3854, 3855, 3856, 3857, 3858, 3859, 3860, Nesai Cuma 1365, Salatul iydeyn 1542, Ziyinet 5200, 5204, 5205, 5211, 5212, 5213, 5217, 5218, Ebu Davud Salat 909, Libas 3522, ibn Mace cihad 2810, Libas 3581, Ahmed Musned 235, 284, 337, 344, 4483, 4537, 4737, 4850, 4879, 5109, 5286, 5535, 5681, 5831, 6055, Malik Cami 1432'de tahrir etmiştir.

Siyera ihtilafli bir kelimedir. Som ipek'ten yapılmış elbisedir, Altındır, Uzun çizgili renkli bir bitkidir, Sarı çizgili kumaştır denilmiştir. Hadiste “ Som yani Sadece ipekten mamul” manasında kullanılmıştır.

Hulle: iki parçadan ibaret bir elbisedir. Cuma günleri güzel elbise giyinmek ve gusletmek ve koku sürünmek mustahab olan işlerdendir.

Burada “nasibsizler” şeklinde çevirdiğimiz “men la helaka leh” üç şekilde manalandırılmıştır

1- ahrette nasibi olmayanlar

2- hurmeti olmayanlar yani saygısızlar

3-dini olmayanlar. Bu üç mananın hepsi de doğrudur. Zira dini olmayanlar manasını alanlar dininin kemalini kastedmişlerdir. Yani kamil manada dinine sahib çıkmayan demektir ki dinine hurmetsizdir demekle aynı şeydir. Böylelerinin de ahrette nasibi tam değildir. Yani diğer şair-i islamiyyeyi yaşayan dinine bağlı ve hurmetli kimselerin aldığı mukafatlardan nasibi yoktur.

Şöyle bir tevcih de mümkündür bu üç manadan anlaşılan Rasul (sallallahu aleyhi ve sellem) “o elbise ancak kafirlerin elbisesidir” demek istemiş olabilir. Zira kafire mahsus alametleri ve elbiseleri giyinmek ve takınmak caiz değildir. Allah en doğrusunu bilendir.

Utarid b. Harib sahabelendir. Pazarda hulle satarmış. Utarid’in Hulleesi denmesinin sebebi budur. Rivayete göre Hulleyi Utarid’e Kisra hediye etmiş Ashab da çok beğenmiş lakin Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) “Sad b. Muaz’ın mendilleri bundan daha hayırlıdır” buyurmuştur.

Muslim’in bir rivayetinde “Bunun üzerine Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ona (yani Hz.Ömer’e) bir

۱۲ وبه عن ابن عمر أنه كان يغتسل يوم
الفطر قبل أن يغدو إلى المصلی

bakış baktı ki bu yaptığını Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in beğenmediğini anladı” denmiştir.

Muslim'in bir rivayetinde Allah Rasulü Hz.Ömer'e (Radiyallahu anh) “Ben onu sana giymen için vermedim” denmiş ve şu ziyade konulmuş: “Lakin onu kadınların arasında baş bezi yapmak üzere parçalayasın diye gönderdim” denmiş ve Hz.Ömer (Radiyallahu anh)'ın bu hulleyi Mekkedeki kardeşine gönderdiğinden bahsedilmemiştir. Yine bir başka rivayette Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)in “onu satarsın yada bir hacetini görürsün” dediği rivayet edilmiştir. Bir başka rivayette “ben onu sana mal kazanasın diye gönderdim” bir diğer rivayette “Onu ben sana istifade edesin diye gönderdim” denmiştir. Bunların hepsi manen aynı şeyleri ifade etmektedir ve bir muaraza yoktur.

Hadisin Buhari rivayetinde “Ömer (Radiyallahu anh) onu henüz Müslüman olmamış Mekkedeki bir kardeşine gönderdi” denilmiştir ki buradan anladığımız Hz.Ömer (Radiyallahu anh)ın bu kardeşi sonraları Müslüman olmuştur. Yine bu kısımdan anladığımıza göre Kafir hediye vermek caizdir. Ayrıca anlaşılıyor ki giyilmesi caiz olmayan şeyin başkasına verilmesi yada başkasına hediye edilmesi caizdir.

12. Nafi' anlatıyor:

“Bayram günü ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma) Musallaya çıkmazdan evvel guslelerdi”¹²

12 12 Nolu Hadisi: İmam Malik Nida'us Salat 384'de tahrir etmiştir.

Bayram günü gusletmek sünnettir. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in de bayram için guslettiği sabittir bunu Ahmed Musned'inde ve ibn Mace Sunen'inde tahrir etmişlerdir. Yalnız fecir'den evvel gusletmenin bu sünneti ihya için yeterli olmadığı söylenmiştir.

Bundan başka Cuma namazı, Hacc ve Umre için, Zevalden sonra Arafattaki vakfe, Mekke'ye ve Medine'ye girmek, Ziyaret ve Veda tavafı için, Husuf, Kusuf ve istiska namazları için ve ölü yıkamak sebebiyle gusletmek de sünnettir. Hanefi uleması bu son dördü için mendubtur demişlerdir. Ayrıca Şafii ve Hanbelilerce istihaze gören kadının her namaz için gusletmesi de sünnettir. Delilik, baygınlık ve sarhoşluktan ayılınca gusletmek de sünnettir. Bir günahdan tevbe edenin, seferden dönenin, Kadir gecesine ve Şabanın onbeşinci yani beraat gecesine isabet edenin ve kan aldırmanın gusletmesi de sünnettir. Hanefilerce bunlar mendubtur.

۱۳ ﴿﴾ وبه عن ابن عمر أن رسول الله صلى

الله عليه وسلم فرض زكاة الفطر على الناس صاعا
من تمر أو صاعا من شعير على كل حر وعبد ذكر
وأنتى من المسلمين

13. İbn Ömer (Radiyallahu anhum) anlatıyor:

“Kadın olsun erkek olsun, hür olsun, köle olsun Müslüman her kişiye fıtır sadakası Hurmadan bir Sa’ ve Arpadan bir Sa’ olmak üzere farz kılınmıştır”¹³

13 13 Nolu Hadisi: Hadisi Buhari Zekat 1407, Muslim Zekat 1638, Tirmizi Zekat 611, 612, Nesai Zekat 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2467, Ebu Davud Zekat 1611, 1613, 1614, İbn Mace 1816, Ahmed Musned 4256, 4927, 5051, 5087, 5520, 5672, 5937 Malik Zekat 553 ve Darimi 1602’de tahrir etmiştir.

Fıtır sadakası Orucun farz kılındığı hicri ikinci senede emrolunmuştur. Her müslümana vacibtir. Hanefilere göreyse hür, Müslüman, küçük veya büyük, erkek veya kadın, akıllı veya deli, nisab miktarı malı olan herkese fıtır sadakası gerekir. Nisab miktarı da asli ihtiyaçlardan fazla olan maldan hesablanır. Hanefilerin delili İmam Ahmed’in ebu Hureyre’den rivayet ettiği: “zengin olmadan sadaka yoktur” mealindeki hadistir ki bu

۱۴ ﴿﴾ وبه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم

فرض زكاة الفطر على على الناس صاعا من تمر
أو صاعا من شعير

14. İbn Ömer (Radiyahallahu anhuma) anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki insanlara Fıtır sadakası Hurmadan bir Sa’ ve Arpadan da bir Sa’ farzolmuştur”14

Buhari ve Muslim’de “Sadakanın en hayırlısı zenginken verilen sadakadır” şeklinde geçmiştir. Hanbeliler mustesna olmak üzere köleye fıtır sadakası gerekmez denilmiştir. Bunlara göre kişi bayram gecesini veya günü kendisi ve nafakasından sorumlu olduğu kimselerin fıtır sadakasını verecektir.

Sa’ya gelince bu Hanefilerce 3800 gr. Diğerleri indinde 2751 gr.dır. Hanefilerden ebu Yusuf da 2751 gr.’ı benimsemiştir.

14 14 Nolu Hadisi: Bir önceki yani 13 nolu hadisle mükerrerdir.

Hanefilere göre Fıtır sadakası dört şeyden verilir ki bunlar: Buğday, Arpa, hurma ve kuru üzümdür. Mikatı buğdaydan ½ Sa’ ve diğerlerinden 1 Sa’dır. Bunların bedellerini ödemek de mümkündür. Diğer mezheb sahiblerince Fıtır hububat cinsinden ve yiyecek olarak

وبه أن عبد الله بن عمر كان يبعث بزكاة ١٥
الفطر إلى الذي تجمع عنده قبل الفطر بيومين أو
ثلاثة

15. Nafi' anlatıyor:

“Abdullah b. Ömer (Radiyahallahu anhuma) fitır sadakasını toplayıcılara bayramdan iki veya üçgün evvel gönderiyordu”¹⁵

kullanılan hurma gibi meyvelerden 1 Sa' olarak verilir ki bedelini ödemek de caiz değildir.

15 15 Nolu Hadisi: İmam Buahri Zekat 1415, Ebu Davud Zekat 1620, Ahmed Musned 22552 ve Malik Zekat 556'da tahrir etmiştir.

Fıtır sadakası Hanefilerce bayramın birinci günü sabahın girmesiyle vacib olur bundan istediği kadar erken veya geç verilebilir. Cumhur indinde Bayram gecesi güneş batınca vacib olur zira fitre iftara nisbet edilmiştir. Hanefiler ise bayrama nisbet edildiğini esas almışlardır. Şafilere göre en erken Ramazan başında verilir daha evvel caiz değildir. Maliki ve Hanbelilere göre ise ancak bir veya iki gün evvel verilir daha evel caiz değildir. Hadiste bu noktaya işaret eder fakat diğerlerinin kavillerini de reddeder bir karine yoktur. En doğrusunu Allah bilir...

وبه عن ابن عمر قال لا تجب في مال ١٦

زكاة حتى يحول عليه الحول

16. Nafi' anlatıyor:

**“Abdullah b. Ömer (Radiyahallahu anhuma)
Mal için üzerinden bir sene geçmedikçe
zekat yoktur, dedi”**16

16 16 Nolu Hadisi: Tirmizi Zekat 572, 573 ve İmam Malik Zekat 515, 517'de tahrir etmişlerdir, Aynı manada olmak üzere Ali, Aişe ve Cabir (Radiyahallahu anhum ecmain)'den de hadisler gelmiştir. Ali (Radiyahallahu anh) rivayetini Ebu Davud Zekat 1572 ve imam Ahmed 781, 1200'de; Aişe (radiyallahu anha) rivayetini İbn Mace Zekat 1782 ve Cabir rivayetini de Ahmed Musned 13808'de tahrir etmiştir.

Bu Rasululahtan da mervidir ki Tirmizi Ali b. Ebi Talib (Radiyahallahu anh)'dan hasen bir senedle, Darekutni Enes (Radiyahallahu anh)'dan zayıf, İbn Mace de ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma)'dan zayıf bir senedle rivayet etmişlerdir. Zekat için bir sene şartı ittifakidir ki bu kameri sene olarak hesaplanır. Hesablanmanın ne zaman başlayacağı ise ihtilaflıdır dileyen Fıkıh kitaplarından ilgili meseleleri okuyabilirler.

۱۷ وبه عن نافع أن عبد الله بن عمر كان لا

يخرج في زكاة الفطر إلا التمر إلا مرة واحدة فإنه
أخرج شعيرا

17. Nafi' anlatıyor:

“Abdullah b. Ömer (Radiyahallahu anhuma) Fıtır sadakasını hurmadan sadece bir kez vermiştir. Devamlı arpadan verirdi”17

۱۸ وبه عن ابن عمر أنه كان يحلي بناته

وجواريه الذهب ثم لا يخرج منه الزكاة

18. Nafi' anlatıyor:

“ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma) kızlarına ve cariyelerine altın alıyor sonra bunlar için zekat da vermiyordu”18

17 **17 Nolu Hadisi:**Hadisi; İmam Malik Kitab'uz Zekat 555'de Şafii Musned'inde(1/94) tahrir etmiştir.

18 **18 Nolu Hadisi:**Hadisi; İmam Malik Kitab'uz Zekat 522'de, Şafii Musned'inde (1/96) tahrir etmiştir.

Malikiler indinde kullanılan zinet eşyalarına zekat yoktur. Şafiilerde de böyledir ve hadis de delilleridir. Yalnız Şafiiler indinde erkeklerin kadın ve kadınların da erkek zinetlerinden olan eşyaları zekata tabidir. Erkeğin taktığı künye ve altın yüzükleri gibi. Tasarruf amacıyla

وبه عن ابن عمر أنه طلق امرأته وهي ١٩

حائض في زمان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال عمر فسألت رسول الله صلى الله عليه وسلم عن ذلك فقال مره فليراجعها ثم ليمسكها حتى تطهر ثم تحيض ثم تطهر فإن شاء أمسكها وإن شاء طلقها قبل أن يمس فتلك العدة التي أمر الله تعالى أن يطلق لها النساء

19. Nafi'nin anlattığına göre:

“Abdullah b. Ömer (Radiyallahu anhuma) Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) zamanında hayzlı iken karısını boşamış. Ömer b. Hattab (Radiyallahu anh) bunu Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)e

tutulan zinetler ve kablara da aynı şekilde zekata tabidir. Hanefilerde de böyledir ki Taberani Cabir (Radiyallahu anh)'dan Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in “zinet eşyasına zekat yoktur” buyurduğunu da rivayet etmiştir.

Hanefilerde ise zinet eşyaları zekata tabidir ki bu hususta delilleri Ebu Davud'un Amr b. Şuayb'tan Rasulullah'ın zekatını vermediği Altın bileziği takan bir kadına “Ne dersin, Bunun yerine Allah sana ateşten iki bilezik taksa, hoşlanır mısın?” buyurduğu hadistir.

sormuş. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) de: “Ona söyle karısına dönsün. Sonra kadın temizlenip tekrar hayzını görene ve sonra tekrar temizlenip hayzını görene kadar onu terk etsin. Ondan sonra dilerse ona döner dilerse de cima etmeden boşar. İşte bu Allah-u Teala’ın emrettiği iddettir, buyurmuş”¹⁹

19 19 Nolu Hadisi:Hadisi; İmam Buhari Tefsir 4528, Talak 4850, 4851, 4854, 4916, 4917, Ahkam 6626, Muslim Talak 2675, 2676, 2678, 2679, 2680, 2681, 2682, 2683, 2684, 2685, 2686, 2687, 2688, Tirmizi 1095, 1096, Nesai Talak 3336, 3337, 3338, 3339, 3343, 3344, 3345, 3346, 3347, 3499, 3500, 3501, 3502, 3503, Ebu Davud Talak 1864, 1865, 1866, 1867, 1868, 1869, İbn Mace Talak 2009, 2012, 2013, Ahmed Musned 287, 4271, 4783, 4875, 4917, 4977, 5017, 5047, 5069, 5176, 5232, 5247, 5266, 5267, 5530, 5788, 5845, 5867, 5966, 6047 Malik Talak 1053, 2162, 2163’de tahrir etmiştir. Karısını hayz veya nifas halinde veya temizlik döneminde ama kendisiyle cinsel yönden beraber olduktan sonra boşamak haramdır. Buna Talak-ı Bid’i yani bidat talak denilir. Bu ittifakidir. Yalnız Malikilerde Hayz ve nifas halinde kadını boşamak Haram, cinsel yönden beraber olduktan sonra boşamak ise mekruhtur delilleri de bu hadistir.

وبه عن ابن عمر أن رجلا سأل النبي ﷺ ٢٠

صلى الله عليه وسلم ما يلبس المحرم من الثياب فقال
رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يلبس المحرم
القميص ولا العمام ولا السراويلات ولا البرانس
ولا الخفاف إلا أحد لا يجد نعلين فليلبس الخفين
وليقطعهما أسفل من الكعبين

20. ibn Ömer (Radiyahu anhuma)
anlatıyor:

“Adamın birisi Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)e İhramlı kimsenin hangi elbiseyi giyebileceğini sordu. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem): “Gömlek, Sarık, Don,

Hadiste geçen “İşte bu Allah-u Teala'nın emrettiği iddetir” denilmesinden kasıt Talak suresi 1. ayete işaretir. Ki orada mealen: “Ey Peygamber! Kadınları boşamak istediğiniz zaman onları iddetleri içinde boşayın ve iddeti de sayın. Rabbiniz Allah'tan korkun. Apaçık bir hayasızlık yapmaları hali bir yana, onları evlerinden çıkarmayın, kendileri de çıkmassınlar. Bunlar Allah'ın sınırlarıdır. Kim Allah'ın sınırlarını aşarsa, şüphesiz kendine zulmetmiş olur. Bilmezsin, olur ki Allah, bundan sonra bir durum ortaya çıkarıverir” buyrulmuştur.

Şalvar, kapşonlu elbise, ayakkabı bulamayan mustesna olmak üzere mest giyinmeyin. Ayakkabı bulamayıp mest giyecek olan da topuklarını keserek giysin”²⁰

20 20 Nolu Hadisi:Hadisi; Buhari İlim 131, Salat 353, Hacc 1442, 1707, 1711, Libas 5348, 5356, 5358, 5359, 5399, Muslim Hacc 2012, 2013, 2014, Tirmizi Hacc 763, Nesai Menasik 2618, 2619, 2621, 2622, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2632, 2633, Ebu Davud 1554, İbn Mace Menasik 2920, 2921, 2923, Ahmed Musned 4222, 4252, 4310, 4510, 4603, 4624, 4636, 4664, 4761, 4831, 4860, 4885, 4919, 4936, 4951, 4992, 5056, 5073, 5084, 5170, 5174, 5210, 5269, 5638, 5731, 5964, 5984, Malik Hacc 624, 625, Darimi Menasik 1730, 1732’de tahrir etmiştir.

Buradaki seravilat kelimesi seravil kelimesinin çoğuludur. Ve don, şalvar yani günümüz ifadesiyle pantolon gibi manalara gelmektedir. Don olarak ele aldığımızda iç çamaşırı cinsinden, pantolon olarak ele aldığımızda da her türlü uzun iç ve dış giyimi kapsamaktadır. Don ve şalvarı ayrı ayrı kaydettim ki okuyucu birini görüp diğerinden gafil kalmasın. Aslolan ise Ulemanın beyan ettiği gibi bu manada bedeni saran dikişli her türlü elbiseyi kapsamaktadır. Bunda ihtilaf da yoktur.

Buradaki kapşonlu elbise olarak tercume ettiğimiz “beranis” kelimesi “burnus” kelimesinin çoğuludur

وبه عن ابن عمر كان رسول الله صلى ٢١

الله عليه وسلم يحتجم وهو صائم ثم ترك ذلك
21. ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma)
anlatıyor:

(bornoz) ve başı bedeninden olan ve başlığı ona bitişik olan elbise demektir. Günümüzde bu tür elbiselere kapşonlu denmesi munasebetiyle bunu tercih ettim. Genel olarak bu ifadenin şerhinde alimler başı örten her türlü şey demişlerdir. Hasılı başı örten herhangi bir elbiseyi giymek caiz değildir.

Buhari ve Muslimde ibn Abbastan rivayetle zaruret halinde ihramlının don ve mest giyebileceği mervidir ki Bu durumda Hanefi ve Malikilere göre fidye gerekir. Diğerleri gerekmez demişlerdir.

Topuğu kesilince mest terlik gibi olur. Burada Mest tabiri çorabı ve ayakları örten her türlü giyim malzemesini de kapsamaktadır. İmam Ahmed mesti kesmesine gerek yok demiştir. Delili Buhari ve Muslimde geçen “iki mest giyinsin” hadisidir ki bu hadisin mevzumuz olan hadisi neshettiği de söylenmiştir.

Malikilerden geri kalan mezheb sahibleri indinde ihramlının kılıç, yüzük ve saat takınması caizdir. İhramlının kıyafetleri ilgili diğer detaylar fıkıh kitaplarındadır.

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) oruçlu iken hacamat olurdu ki sonraları bunu terk etti”²¹

وبه أخبرنا الربيع قال أخبرنا الشافعي ﴿ ٢٢ ﴾

ومن تقياً وهو صائم وجب عليه القضاء ومن ذرعه
القيء فلا قضاء عليه وبهذا أخبرنا مالك عن
نافع عن ابن عمر

21 21 Nolu Hadisi: İmam Malik Sıyam 584, 586 da tahrir etmiştir. Ayrıca bu hususta az lafız değişiklikleriyle Rasulün oruçluyken hacamat olduğu Buhari Savm 1802, Tirmizi Savm 705, 707, Ebu Davud Savm 2372, 2373, İbn Mace Menasik 3072, Ahmed Musned 2581'de tahrir etmişlerdir.

Hacamat olmak demek kan aldirmek demektir. Vucudun değişik yerlerinden pis kan alınır ve bunun sağlık noktasından özellikle bahar aylarında faydalı olduğu kaydedilmiştir. Oruçluyken hacamat olmak mekruhtur. Hanefiler indinde eğer kişinin direnci kırılmayacaksa bir kerahet de yoktur ki doğrusu da bu olsa gerektir. Hacamat olduktan sonra orucum bozuldu diye orucunu yerse kişiye kefaret gerekir. Evla olan oruçlu iken hacamat olmamaktır zira bu ve diğer hadislerde rasulün bunu yaptığı ve sonra bunu terk ettiği kaydedilmiştir.

22. Bize Rebi' haber verdi ve dedi ki: Bize Şafii haber verdi ve dedi ki:

“Kim oruçlu olduğu halde kasden kusarsa ona kaza gerekir. Elinde olmadan kusarsa kaza gerekmez” Bunu aynı zamanda Malik, Nafi'den o da ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma)'dan haber vermiştir.22

وبه عن ابن عمر أن تلبية رسول الله ﷺ

صلى الله عليه وسلم لبيك اللهم لبيك لا شريك لك لبيك إن الحمد والنعمة لك والملك لا شريك لك

22 **22 Nolu Hadisi** İmam Malik Siyam 595'de tahrir etmiştir. Ayrıca Tirmizi Savm 653, Ebu Davud 2380, İbn Mace Siyam 1666, Ahmed Musned 10058 ve Darimi Savm 1666'da tahrir etmiştir.

Hanefilere göre kasden ağız dolusu kusmak yada ağza geldiyse yutmak kaza gerektirir. Ağız dolusu olmayan veya gayri ihtiyari kusmak ve kendiliğinden bu kusmuğun geri dönmesi de orucu bozmez.

Malikilere göre ne kadar olursa olsun kasden kusmak orucu bozar. Şafililerde de böyledir. Kusmuğu bilerek veya bilmeyerek yutmak da aynı şekilde bozar.

قال نافع وكان عبد الله بن عمر يزيد فيها لبيك لبيك
وسعديك والخير كله بيدك لبيك والرغباء إليك
والعمل

23. İbn Ömer (Radiyahallahu anh) anlatıyor: **Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in telbiyesi: “Emret Allahım..! icabet sanadır..! Emret ki senin şerikin yoktur, hamd sanadır, mülk senindir, nimet senin... Senin ortağın yoktur” demekten ibaretti. Nafi' dedi ki Abdullah b. Ömer (Radiyahallahu anhuma) buna şu cümleleri ziyade ederdi: “Emret Allahım senin emrindeyiz, hayrın cümlesi senin elindedir. Emret Ümidimiz sensin ve amellerimiz de sanadır”²³**

23 23 Nolu Hadisi: İmam Buhari Hacc 1448, Muslim Hacc 2029, Tirmizi Hacc 755, 756, Nesai Menasik 2695, 2696, 2697, 2698, Ebu Davud Menasik 1812, İbn Mace Menasik 2909, Ahmed Musned 3225, 4590, 4661, 4755, 4777, 4827, 4842, 4907, 5218, 5251, 5749, 5871 Malik Hacc 643 ve Darimi Menasik 1740'da tahrir etmiştir.

Hadisin Muslim rivayetinde sadece “vel hayra” yani hayır denmiş “kulluhu” yani “tümü, cümlesi” zikredilmemiştir. Hadisi rivayet edenlerden Buharinin

وبه عن ابن عمر أنه خرج إلى مكة ﴿٢٤﴾

زمن الفتنة معتمرا فقال له إن صددنا عن البيت
صنعنا كما صنعنا مع رسول الله صلى الله عليه
وسلم عام الحديبية
قال الشافعي يعني أحلنا كما أحلنا مع رسول الله
صلى الله عليه وسلم عام الحديبية

24. Nafi' anlatıyor:

sahihindeki bir rivayette ise “Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) bu kelimelere herhangi bir ilavede bulunmazdı” denmiştir.

İhramın hemen ardından telbiye getirmek Hanefi ve Malikilere göre vacib diğer ikisine göre ise sünnettir.

Telbiyeyi yukarda ziyadesiz geçen metinle söylemek gerekir. Ziyade ise Malikilerce kerih görülmüş ama hadis aleyhlerine delildir. İmam Ebu Yusuf ve bir rivayette imam şafinin dahi ziyadeyi kabul etmedikleri söylenmiştir. Beceremeyn başka bir lisanla da söyleyebilir.

Cumhur indinde telbiyeyi yüksek sesle yapmak mustahab bir kere başladımı üç kere tekrar etmek ve araya dünya kelamı karıştırmamak ve haller değiştikçe telbiyeyi tazelemek de mustahabtır. Hallerin değişmesinden kasıt ise yürüyenin binmesi, binenin inmesi vb. değişmelerdir.

“İbn Ömer (Radiyallahu anhuma) fitne yılında umreye niyetle yola çıkmış. Ve: Eğer beyti tavafdan menn edilirse biz de Hudeybiye yılında Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)le beraberken yaptığımızı yaparız, demiş”

İmam Şafii dedi ki: Yani Hudeybiye yılında Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'le beraber haremden çıkarıldığımız gibi bizi Haremden çıkarırlarsa, demektir.²⁴

وبه عن ابن عمر أنه كان يغتسل لدخول

مكة

24 24 Nolu Hadisi: İmam Buhari Hacc 1679, Muslim Hacc 2165, Nesai Menasik 2808, Ahmed Musned 4250, 4367, 4918, 5046, 5070, Malik Hacc 704 ve Darimi Menasik 1815'de tahrir etmiştir.

Fitne yılından kasıt Haccac-ı Zalimin Mekke üzerine yürüyüp Abdullah b. Zubeyr'e harb ilan ettiği yıldır.

Müşrikler Hudeybiyede Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in haccına mani olmuş, Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) da ihramdan çıkıp kurban kesmiş ve traş olmuştu. Bu da umreye niyet edenin muhasara altında Hacc-ı ifrad yapanlar gibi ihramdan çıkabileceğini gösterir ki detaylar Fıkıh kitaplarındadır.

25. Nafi anlatıyor:

“İbn Ömer (Radiyahallahu anhuma) Mekke’ye girmek için guslelerdi” 25

وبه عن ابن عمر عن عمر أنه قال لا ﴿ ٢٦ ﴾

يصدرن أحد من الحاج حتى يكون آخر عهده بالبيت
فإن آخر النسك الطواف بالبيت

26. İbn Ömer (radiyallahu anhuma) anlatıyor

“Ömer b. Hattab (radiyallahu anh) “Hiç kimse Hacdan beyti tavaf etmeden dönemez Hacc ibadetlerinin sonuncusu beyti tavaf etmektir” demiştir” 26

25 **25 Nolu Hadisi:** İmam Malik Hacc 619’da tahrir etmiştir ki Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)’in de böyle yaptığına dair haber Tirmizi Hacc 780’de gelmiştir. Ayrıca bunlardan başka ilgili mevzuda Buhari Hacc 1470’de, Muslim Hacc 206, 2207, Ebu Davud Menasik 1865 ve Ahmed Musned 6173’de hadisler vardır.

Daha evvel işaret ettiğimiz gibi Mekkeye girmek için gusl etmek sünnettir. Hadis de bu babta delildir.

26 **26 Nolu Hadisi:** Hadisi İmam Malik Hacc 725’de tahrir etmiştir. Ayrıca Beyhaki Sunenu Kubra (5/161), Şafii Musned (1/131, 225, 368)’de tahrir etmişlerdir.

۲۷ ﴿﴾ وبه عن ابن عمر أن رسول الله صلى

الله عليه وسلم قال المتبايعان كل واحد منهما على صاحبه بالخيار ما لم يتفرقا إلا ببيع الخيار

27. ibn Ömer (Radiyallahu anhum) anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Muhayyerlik şartı bulunarak yapılan satış mustesna, alıcı ve satıcı birbirlerinden ayrılmadıkları muddetçe birbirlerine karşı muhayyerdirler, buyurdu” 27

Hanbeli, Şafii ve Malikilerce veda tavafı vacib, Malikilerce mendubtur. Onlar bunu loğusa ve hayz halindekiilere vacib olmamasına bakarak söylemişlerdir. Halbuki hayzlıdan da hayzken farz olan namazlar düşmektedir. Herhalde onların bu istidlali isabetli olmasa gerekir ki Malikiler mustesna veda tavafını terk edenin kurban keseceğini söylemişlerdir. Hanefi fukahası da Mekke'de mukim olanlar için veda tavafı gerekmediği görüşündedirler. Hayz ve nifas halinde olanlar bu tavafı yapmazlar.

27 **27 Nolu Hadisi:**Hadisi; İmam Buhari Buyu' 1965, 1967, 1969, 1970, 1971, Muslim Buyu' 2821, 2822, 2823, 2824, Tirmizi Buyu' 1166, Nesai Buyu' 4389, 4390, 4391, 4392, 4393, 4394, 4395, 4396, 4397, 4398,

وبه عن ابن عمر أنه اشترى راحلة ﴿ ٢٨ ﴾

بأربعة أبعرة مضمونة عليها يوفيهها صاحبها بالربذة
28. Nafi' anlatıyor:

4399, 4400, 4401, 4402, 4403, 4404, Ebu Davud Buyu' 2996, İbn Mace Ticarat 2172, Cihad 2826, Ahmed Musned 370, 4254, 4338, 4884, 4911, 5161, 5734, 5917, Malik Buyu' 1177, Darimi Siyer 2343 de tahrir etmiştir.

Hadis alış veriş yapanların sarış akdinden sonra birbirlerinden ayrılana kadar akdi feshetmek yada baki kılmakta muhayyer olduklarına bir delildir. Bu ayrılmanın sıfatı hakkında ise ihtilaf vardır. Yani Maliki ve Hanefilere göre bu ayrılış kavli yani satıcının “sattım” alıcının da “aldım” demesidir. Hanefilerden imam ebu Yusuf'a ve Şafii fukahasına göre hadisteki ayrılış zati ayrılmadır.

Muhayyerlik şartına gelince bu satış akdine konulan muhayyerlik şartlarıdır ki “müşteri aldığı malı bir hafta içerisinde kullanmadan iade ederse satış akdi feshedilir” demek gibi çeşitli şekillerde olabilir. Detaylar fıkıh kitaplarındadır.

“Abdullah b. Ömer (radiyallahu anhuma) Rebeze’de teslim etmek üzere dört deve karşılığında bir yük devesi satın aldı” 28

وبه عن ابن عمر أن رسول الله صلى ٢٩

الله عليه وسلم قال من اقتنى كلبا إلا كلب ماشية أو ضاريا نقص من عمله كل يوم قيراطان

29. Abdullah b. Ömer (radiyallahu anhuma) anlatıyor:

28 28 Nolu Hadisi: İmam Malik Buyu’ 1166’da Beyhaki Sunenu Kubra’da (5/288, 6/22) Şafii Musned’inde (1/141, 230) tahrir etmişlerdir.

Hadisteki Rebeze denilen yer Medine yakınlarında bir yerdir.

Satış ya da borçtaki bir fazlalık faiz demektir. Ki faiz iki şekilde tahakkuk eder. Birincisi bahsettiğimiz üzere fazlalık yani fadl, ikincisi de nesie yani vade faizidir.

Fazlalığa gelince bunun takdirinde kıymete değil miktara ve dahi çokluğa bakılır. Yani hayvan, ev eşyası gibi şeylerde fazlalık mevzu bahis olmaz zira bu tür şeyler keyli yani ölçülüp tartılan şeyler cinsinden değildir. Şafiilere ve esah rivayette imam Ahmede göre hayvanların kendi cinsiyle yada başka cinsiyle eşit yada fazlalıklı olarak satışı caizdir. Vadeli olup olmaması musavidir ki hadis delilleridir.

**“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem):
“Av köpeği veya çoban köpeği dışında
köpek besleyen kimsenin amelini bu köpek
her gün iki kırat eksiltir” buyurdu” 29**

وبه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم

أمر بقتل الكلاب

30. İbn Ömer (Radiyahallahu anhuma)
anlatıyor:

**“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)
köpeklerin öldürülmesini emretti” 30**

29 29 Nolu Hadisi: İmam Buhari Zebaih 5060, Muslim Musakat 2945, Tirmizi Ahkam 1407, Nesai Sayd 4208, 4210, 4211, 4215, Ahmed Musned 4249, 4321, 4582, 4706, 4829, 9424, 5002, 5014, 5655, 6051, 6154, Malik Cami' 1530, Darimi Sayd 1919

Hadisin bazı rivayetlerinde iki kırat yerine bir kırat denilmiştir. Bunun hikmeti hususunda alimler bir çok söz etmişler ve her biri kendi açılarından haklı şeyleri savunmuşlardır. Bu kavillerin hepsi de üzerinde düşünülmesi gereken hususlardandır. Detay için yukarda hadisin tahricinde belirtilen eserlerin şerhlerine bakmak yetecektir.

30 30 Nolu Hadisi: İmam Buhari Bede'ul Halk 3076, Muslim Musakat 2934, 2937, Tirmizi Ahkam 1408, Nesai Sayd 4201, 4202, 4203, ibn Mace Sayd 3193,

وبه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم ﴿ ٣١ ﴾ قال من باع نخلا قد أبرت فثمرها للبائع إلا أن يشترط المبتاع

3194, Ahmed Musned 4514, 5514, 6033, Malik Cami 1531 ve Darimi 1922'de tahrir etmiştir.

Kadı İyaz hadisi şerh ederken evvele mirde köpek beslemenin umumi olarak yasaklandığını ve öldürülmelerinin emredildiğini söylemiş ve sonra siyah köpekler dışındakilerin öldürülmesinin yasaklandığını kaydetmiştir. Ancak köpek ekin ve hayvan beklemek gayesi dışında bir sebeple beslenemez demiş. Bu tevcih gerçekten çok güzeldir. Saldırgan köpek ise nasıl renkte olursa olsun öldürülür nitekim ihramlının dahi öldürebileceğini ileride göreceğiz. İmam Ahmed ve bir kısım Şafiiler hadise bakarak siyah köpeğin av işlerinde de kullanılmayacağını söylemişlerdir. Cumhur ise buna muhaliftir. Bana öyle geliyor ki av için siyah köpek bulundurmamak daha iyi olur, zira bu şekilde kişi şüphelilerden sakınmış olur. Allah-u Teala en iyisini bilendir.

İbn Abdilberr ise siyah olsun başka renk olsun zarar vermedikçe hiçbir köpeğin öldürülmeyeceğine hükmetmiş ve ayrıca bu hadisin köpek etinin helal olmadığına bir delil olduğunu beyan etmiştir.

31. İbn Ömer (Radiyallahu anhum) anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: “Kim aşılanmış bir hurmalık satarsa onun meyvesi satana aittir. Ancak satın alan şart koşmuşsa mustesna.” 31

وبه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم ﴿ ٣٢ ﴾

نهى عن بيع الثمار حتى يبدو صلاحها نهى البائع والمشتري

31 31 Nolu Hadisi: Buhari Buyu’ 2051, 2052, 2054, Musakat 2205, Şurut 2515, Muslim Buyu’ 2852, 2853, 2854, Tirmizi Buyu’ 1165, Nesai Buyu’ 4556, 4557, Ebu Davud Buyu’ 2977, İbn Mace Ticarat 2201, 2202, Ahmed Musned 4324, 4620, 4915, 5054, 5230, 5281, 5556, 6091, Malik Buyu’ 1126’da tahrir etmiştir.

Hadisteki “Hurmalık satarsa” ifadesi ile kasıt hükmün sadece hurmada olduğunu beyan için değil belki hurma satımı gündemde olduğu içindir.

Aşılamaya gelince bu tabii olarak meydana gelen birdurum değil özel bir çalışmanın ürünüdür. Eğer araziyi satan ve alan taraflar satış akdinde meyvanın durumuna dair bir açıklık getirmezlerse hüküm hadiste beyan edildiği gibi meyvanın aşılایana ait olmasıdır zira ona emek sarfeden odur semeresini almaya da o daha layıktır.

32. İbn Ömer (Radiyahallahu anhuma) anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) meyvenin satışını olgunlaştığı anlaşılıncaya kadar yasak kıldı. Satanı da satın alanı da bundan menetti” 32

وبه عن عبد الله بن عمر عن زيد بن

ثابت أن رسول الله صلى الله عليه وسلم أرخص
لصاحب العرية أن يبيعها بخرصها

32 32 Nolu Hadisi: İmam Buhari Zekat 1391, Buyu' 2035, 2044, Muslim Buyu' 2827, 2828, 2829, 2830, 2835, Tirmizi Buyu' 1147, 1148, Nesai Eyman 3858, Buyu' 4441, 4442, 4443, 4444, 4473, Ebu Davud Buyu' 3367, 3368, İbn Mace Ticarat 2205, Ahmed Musned 4264, 4278, 4637, 4705, 4756, 4816, 4859, 4883, 4937, 4985, 5188, 5208, 5242, 5263, 5785, 6088, Malik Buyu' 1127 ve Darimi Buyu' 2442'de tahrir etmiştir.

Ulema yok olan yada yok olması muhtemel olan şeylerin satışının caiz olmaması hususunda muttefiktir. Henüz belirmemiş meyve ve Ana karnındaki yavrunun satışı gibi. İbn Kayyim ve ibn Teymiyye gelecekte var olması mutlak olan şeylerin satışını caiz görürler, ama buradaki mutlak kayıtlarına dikkat etmek gerekir.

33. Abdullah b. Ömer (radiyallahu anhuma), Zeyd b. Saibt (radiyallahu anh)'dan rivayetle anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Ariyye sahibi için onu göz kararıyla satması hususunda ruhsat vermiştir” 33

33 33 Nolu Hadisi: İmam Buhari Zekat 1392, Buyu' 2040, 2046, Musakat 2207, Muslim Buyu' 2831, 2832, 2855, 2856, 2857, 2858, 2859, 2860, Tirmizi Buyu' 1211, 1234, Nesai Eyman 3819, 3820, 3823, 3859, 3860, Buyu' 4447, 448, 4449, 4474, Ebu Davud Buyu' 2926, 2929, İbn Mace Ticarat 2207, 2257, Ahmed Musned 13942, 14312, 14329, 14339, 14355, 14393, 14464, 14551, 14670, 14680, 14710'da tahrir etmiştir. Buradaki Ariyye kelimesini manalandırmak hususunda Ulema ihtilafa düşmüşlerdir. Bunlardan bir grup; Ariyye; bir kimsenin kendi bahçesinden bir yada daha fazla hurma ağacını bir seneliğine başkasına vermesidir, demişlerdir. Ki İmam Ahmed ve İmam Malik'in görüşleri bu merkezdedir. Ebu Hanife'ye göre Ariyye bir kimsenin hurma ağaçlarından birini başkasına tahsis etmesi, fakat teslim edemeyeğini anlayınca bunun yerine göz kararı ile vaat ettiği kadar hurma vermesidir. Şafii fukahasına göre ise Hurma zamanı gelince fakirler bunu parayla alamazlar ama ellerinde eski kurumuş hurma bulunur ki bu kuru hurmaların yerine göz kararı ile yaş hurma almalarıdır bu tevcih gerçekten güzeldir ki bunda bir beis yoktur ve hadis de bu babta delildir.

وبه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم ﴿ ٣٤ ﴾

نهى عن بيع المزابنة بيع التمر بالتمر كيلا وبيع
الكرم بالزبيب كيلا

34. İbn Ömer (Radiyallahu anhum) anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Muzabene satışından menetti. O Kuru hurmayı taze hurmaya mukabil ölçekle satmak, Kuru üzümü de taze üzüm mukabilinde ölçekle satmaktır” 34

34 **34 Nolu Hadisi:** İmam Buhari Buyu 2026, Muslim Buyu' 2850, Tirmizi Buyu' 1221, Nesai Buyu' 4454, 4455, 4456, 4458, 4471, Ebu Davud Buyu' 3361, İbn Mace Ticarat 2256, Ahmed Musned 4260, 4278, 4418, 5052, 5597, 5763 ve Malik Buyu' 1140'de tahrir etmiştir.

Muzabene kişinin yetiştirmiş olduğu taze meyvasını kurusu karşılığında aynı ölçüde satmasıdır. Bir evvelki hadiste beyan edilen Ariyye ehli mustesna olmak üzere caiz değildir.

وبه عن ابن عمر أنه قال لكل مطلقة ﴿ ٣٥ ﴾

متعة إلا التي فرض لها صداق ولم يدخل بها
فحسبها نصف المهر

35. Nafi' anlatıyor:

“İbn Ömer (radiyallahu anhuma) şöyle dedi: Her boşanmış kadına Muta vermek gerekir. Ancak cima olunmadan boşanan ve mehir kendisine takdir edilmiş kadına, belirlenen mehrin yarısı verilir” 35

35 35 Nolu Hadisi: İmam Malik Talak 1045’de tahrir etmiştir. Ayrıca ibn Ebi Şeybe Musannaf(4/140), Abdurrazzak Musannaf (7/68)'de tahrir etmişlerdir.

Muta değişik manalarda kullanılan bir terimdir ki hadiste geçen manası mehre bir fazlalık olarak kocanın boşadığı kadına verdiği mal veya paradır. Muta ahkâmı ve nevileri çeşitlilik arzeder. Şafiiler indinde mehri belli, evlenmiş ama zifaf evvelinde boşanmış kadın mustesna muta vacibtir. Cumhur indinde ise muta mustahaptır. Yalnız Hanefî ve Hanbeli uleması mehri belli olmadan evlenen ve zifaktan evvel boşanan kadınlara verilmesinin vucubuna hükmetmişlerdir.

﴿ ٣٦ ﴾ وبه عن ابن عمر أنه كان يقول لكل

مطلقة متعة إلا التي تطلق وقد فرض لها الصداق
ولم تمس فحسبها نصف ما فرض لها

36. Nafi' anlatıyor:

“İbn Ömer (radiyallahu anhuma) şöyle dedi: Her boşanmış kadına Muta vermek gerekir. Ancak cima olunmadan boşanan ve mehir kendisine takdir edilmiş kadına, belirlenen mehrin yarısı verilir” 36

﴿ ٣٧ ﴾ وبه عن نافع عن ابنة عبد الله بن عمر

وأمها تحت زيد بن الخطاب كانت تحت ابن لعبد الله
بن عمر فمات ولم يدخل بها ولم يسم لها صداقا
فابتغت لها صداقا فقال ابن عمر ليس لها صداق فلو
كان لها صداق لم يمنعكموه ولم يظلمها فأبت أن

36 **36 Nolu Hadis:** Bir önceki yani 35 nolu hadisle mukerrerdir.

Cumhur indinde böylesi bir durumda mehrin yarısı verilir. Yalnız Hanefiler bu gibi durumda derler ki mehri tayin edilmemiş bu durumda kadına mehir verilmez ancak muta vacib olur.

تقبل ذلك فجعلوا بينهم زيد بن ثابت فقضى أن لا
صداق لها ولها الميراث

37. Nafi' anlatıyor:

“Zeyd b. Hattabın kızı ki Ubeydullah b. Ömer'in kızının anasıdır. Abdullah b. Ömer (Radiyallahu anhuma)'nın oğlu ile evlenmişti ki kendisiyle zifaf olmadan ibn Ömer'in oğlu öldü. Hanım için mehir de tayin edilmemişti. Annesi kızın mehrini istedi ama Abdullah b. Ömer (Radiyallahu anhuma) “onun için mehir yoktur, gerekiyor olsaydı elbette verirdik. Zira biz onu bundan menedecek değiliz” dedi. Lakin kadın bunu kabul etmedi ki Zeyd b. Sabit (Radiyallahu anh)'ı aralarında hakem tayin ettiler. Zeyd de zifaf olmadan kocası ölen kadına mehir gerekmeyeceğine, sadece mirastan alabileceğine fetva verdi.” 37

37 37 Nolu Hadisi: İmam Malik Nikah 970'de tahrir etmiştir. Ayrıca Beyhaki Sunenu Kubra'sında (7/246), Musned'u Şafii'de de (1/247) rivayet edilmiştir.

Şayet mehir belirlenmiş ve koca zifaf evvelinde vefat etmişse kadın mehre hakk kazanır. Mehir belli değilse Malikilere göre bir şey gerekmez. Hadis de delilleridir. Cumhur ise mehr-i misl gerekeceğini beyan etmişlerdir.

وبه عن ابن عمر أن رسول الله صلى ٣٨ عليه وسلم

الله عليه وسلم رجم يهوديين زنيا حدثنا مالك عن نافع عن عبد الله بن عمر أنه قال جاءت اليهود إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فذكروا له أن رجلا منهم وامرأة زنيا فقال لهم رسول الله صلى الله عليه وسلم ما تجدون في التوراة في شأن الرجم فقالوا نفضحهم ويجلدون فقال عبد الله بن سلام كذبتم إن فيها الرجم فأتوا بالتوراة فنشروها فوضع أحدهم يده على آية الرجم ثم قرأ ما قبلها وما بعدها فقال له عبد الله بن سلام ارفع يدك فرفع يده فإذا فيها آية الرجم فقالوا صدق يا محمد فيها آية الرجم فأمر بهما رسول الله صلى الله عليه وسلم فرجما فقال عبد الله بن عمر فرأيت الرجل يحني على المرأة يقيها الحجارة

38. İbn Ömer (Radiyahallahu anhuma) anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) zina eden iki yahudiye recmetti.

Onların delili ise Tirmizi, Nesai, Ebu Davud, İbn Mace'nin tahrir edip yine Tirmizinin Hasen-sahih dediği ibn Mesud hadisidir.

...ibn Ömer (radiyallahu anhuma) anlatıyor: “Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)a Yahudiler geldiler ve zina eden bir erkek ve kadından bahsettiler. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) onlara racm hakkında Tevrat'ta bir şey olup olmadığını sorunca onlar reddettiler ve “Onları teşhir eder, döveriz” dediler. Abdullah b. Selam dedi ki: “Muhakkak ki Tevrat'ta recm vardır” dedi. Tevratı getirip açtılar içlerinden birisi elini recm ayetinin üzerine koydu ve onun evvelini ve sonrasını okudu. Abdullah b. Selam o adama: “Elini kaldır” dedi. O da elini kaldırdı ki orada recm ayeti vardı. Dediler ki “Ey Muhammed doğru söyledin Tevrat'ta recm ayeti vardır” dediler. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) zina eden o kişi hakkında emrettiş ve onlar da recmedildiler. İbn Ömer (radiyallahu anhuma) dedi ki Recmedilen adamı gördüm, kadının üstüne eğiliyor, atılan taşlardan onu koruyordu” 38

38 38 Nolu Hadisi: İmam Buhari Menakib 3363, Muslim Hudud 3211, Tirmizi Hudud 1356, Ebu Davud

﴿ ٣٩ ﴾ وبه أن النبي صلى الله عليه وسلم قال

لا يتحر أحدكم فيصلي ثم طلوع الشمس ولا ثم
غروبها

39. ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma)
anlatıyor:

Hudud 4446, 4449, İbn Mace Hudud 2546, Ahmed 3269, 4437, Malik Hudud 1288 ve Darimi 2218'de tahrir etmiştir.

Zina eden ya bekindir, ya evlidir yada duldur. Bu son iki durumda bulunan zina ederse cezası recmdir. Bekarın cezası ise cel yani değnek cezasıdır ki kendisine yüz sopa vurulur. Nur suresi ikinci ayette böyle takdir olunmuştur. Ayrıca bekarlara sürgün cezası da verilir ki detayları fıkıh kitaplarında.

Recmin meşruiyetinde ashabın icmaası vardır ki evlenmiş kimselerin recmedilmesi meselesi tevatürle naklolunmuştur.

Homoseksüellik, Lezbiyenlik, ölü veya hayvanla temas da zina olarak telakki edilir ve bazı farklılıklarla cezaları verilir ki detaylar için fıkıh kitaplarınınamuracaat olunmalıdır.

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) sizden kimse güneş doğarken ve güneş batarken namaz kılmasın” buyurdu” 39

وبه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم ﴿﴾

سئل عن الضب فقال لست بأكله ولا محرمة

40. ibn Ömer (Radiyallahu anhuma) anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'e kertenkele soruldu da dedi ki ben onu yiyecek değilim, bunun yanında onu haram kılacak da değilim” 40

39 39 Nolu Hadisi: Hadisi Buhari Mevakit 548, Muslim Salat'ul Musafirin 1369, 1371, Nesai Mevakit 560, 561, Ahmed Musned 4383, 4475, 4541, 4653, 4694, 5049, 5570, Malik Nida'us Salat 460'da tahrir etmiştir.

Ulema güneş doğarken ve batarken ve dahi sabah namazı kılındıktan sonra güneş doğana kadar namaz kılmanın yasaklanmış olduğunda muttefiklerdir. Bu vakitlerde Hanefilerce yasak her namaza şamildir. Şafii ve malikiler ise sebbsiz kılınan nafilere mahsustur, demişlerdir.

40 40 Nolu Hadisi: İmam Buhari Zebaih 5110, Ahbar'ul Ahad 6725, Muslim Sayd 3598, 3599, 3600,

وبه أن النبي صلى الله عليه وسلم نهى

عن النجش

41. ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma) anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Necş'ten nehyetti” 41

3601, Nesai Sayd 4240, 4241, İbn Mace Sayd 3233, Ahmed Musned 3268, 4334, 4345, 4390, 4650, 4748, 4814, 4824, 5004, 5028, 5183, 5271, 5309, 5691, 5936, 6176, Malik Cami 1528 ve Darimi Sayd 1930'da tahrir etmiştir.

Bu Keler olarak da mervidir ki Keler büyükçe bir kertenkeledir. Nihayetinde bu cinsin yenmesi mubahtır. Tabiatı elveren yiyebilir.

41 41 Nolu Hadisi: İmam Buhari Buyu' 1998, Muslim Buyu' 2792, Nesai Buyu' 4419, 4427, İbn Mace Ticarat 2164, Ahmed Musned 4302, 5052, 5597, 6162 ve Malik Buyu' 1190'da tahrir etmiştir.

Necş alıcı olmadığı halde pazarlığı kızıştırmak için alıcı gibi davranmaktır.

Necş bir kimsenin ihtiyacı yokken fiyatı yükseltip sahibini kazandırmak için mala fazla vermesi pazarlığı suni olarak kızıştırmasıdır. Hanefiler indinde bu tahrimen mekruh, Şafiiler indinde ise haram görülmüştür. Yalnız Hanefilere göre eğer mal normal

وبه أن النبي صلى الله عليه وسلم قال لا

يبع بعضكم على بيع بعض

42. ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma) anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem): Bazınız bazınızın alışverişi üzerine alış veriş yapmasın, buyurdu” 42

fiyatını aşmadığı muddetçe kerahet dahi yoktur ki bu takdirde adaleti sağlamak için çalışmak manasında telakki edilmiştir. Bu gerçekten güzel bir tesbittir.

Açık artırma yani muzayede şeklinde satışları bununla karıştırmamak gerekir. Zira bu tür satışlardaki gaye malı en yüksek fiyat verene satmaktır. Yasağın kapsamına dahil değildir.

42 42 Nolu Hadisi: İmam Buhari Buyu' 1995, Muslim Buyu' 2787, Tirmizi Buyu' 1213, Nesai Nikah 3189, Buyu' 4425, 4426, Ebu Davud Nikah 2081, Buyu' 3436, İbn Mace Ticarat 2162, Ahmed Musned 4302, 4478, 5052, 5141, 5597, 5761, 5787, 5815, 5861, 5994, 6123, Malik Buyu' 1188 ve Darimi Nikah 2081'de tahrir etmiştir.

Bu değişik şekillerde olabilir. Yani kişi satıcıyı veyahut da alıcıyı, satış esnasında yada sonrasında muhayyerlik muddetinde tahrik edip vazgeçirmeye çalışabilir ki haram olduğunda icma vardır.

وبه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم ﴿٤٣﴾

قال لا يبيع حاضر لباد

43. ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma) anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem): Şehirli köylü namına satış yapmasın, buyurdu” 43

Hadisteki kardeş ifadesi ise cins beyan etmek için değildirki kafir aleyhinde yapıldığında bile aynı hürmet söz konusudur.

Hanefi ve Şafii fukahası haramlığına rağmen satışın sahih yani geçerli olduğunu söylemişlerdir. Diğerleri ise satışın fasid olduğunu söylemişlerdir.

43 43 Nolu Hadisi: İmam Buhari Buyu' 2004, 2006, 2007, Şurut 2525, Muslim Nikah 2534, Buyu' 2788, 2790, 2791, 2802, 2803, 2804, 2805, 2806, Tirmizi Nikah 1053, Buyu' 1142, 1143, 1172, 1173, 1225, Nesai Nikah 3185, Buyu' 4409, 4410, 4411, 4413, 4418, 4423, 4424, 4428, 4429, Ebu Davud Buyu 3437, 3438, 3443, 3444, 3445, İbn Mace Ticarat 2163, 2165, 2166, 2169, 2230, Ahmed Musned 6950, 7004, 7076, 7144, 7211, 7373, 7402, 7753, 7863, 8365, 8645, 8757, 8854, 8942, 9078, 9192, 9572, 9620, 9678, 9845, 9876, 9925, 9971, 10112, 10181, 10237, 10377, 10424, Malik

وبه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم

قال لا يخطب أحدكم على خطبة أخيه

44. ibn Ömer (Radiyahu anhuma) anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem): Sizden hiç kimse kardeşinin nişanı üzere nişan yapmasın, buyurdu” 44

Buyu 1189 ve Darimi Buyu' 2440, 2453'da tahrir etmiştir.

Bu Hanefilere göre sahih yani geçerlidir. Şafii ve Hanbeliler ise ğabn yani aldanma muhayyerliği vardır demişlerdir ki delilleri Buhari mustesna Kütüb-ü Site sahiblerinin tahrir ettikleri “mal sahibi pazara vardığında muhayyerdir” hadisidir. Malikiler ise satışın fasid yani geçersiz olduğunu söylemişlerdir. Her halukarda bu işlemin yasak ve şeri kaidelere muhalefet olduğunda icma vardır.

44 44 Nolu Hadisi: İmam Buhari Nikah 4747, Muslim Nikah 2534, Tirmizi Nikah 1053, Nesai Nikah 3185, 3186, 3187, 3188, Buyu' 4413, 4418, 4424, Ebu Davud Nikah 2080, İbn Mace Nikah 1857, Ahmed Musned 6950, 7375, 7753, 7878, 7858, 8966, 9153, 9520, 9572, 9845, 9953, 10197, 10271, 10424, Malik Nikah 964 ve Darimi Nikah 2080'da tahrir etmiştir.

وبه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم ﴿٤٥﴾

فرق بين المتلاعنين وألحق الولد بالمرأة

45. ibn Ömer (Radiyahu anhuma) anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) lanetleşen karı ve kocayı ayırdı. Ve çocuğu kadına verdi” 45

Bu da pazarlık üzerine pazarlık etmek gibi haramdır. Ancak nişan tamamlanmamış da sadece aileler arası görüşmeler varsa bu halde birisinin Talib olduğu kıza talib olmak Hanefilerce mekruhtur ki diğerleri mubahtır deyip Fatıma bt. Kays'a talib olan ashaptan üç kişiyi delil getirmişlerdir. Biz diyoruz ki bu üç kişinin birbirlerinden haberlerinin olmaması ihtimali oldukça fazladır ve rivayetlerde de bunu bilinçli yaptıklarına dair bir kayıt yoktur. İslam ahlak ve faziletine uygun olarak Hanefi ulemasının kavlini tercihe şayan buluyoruz. Allah-u Teala en doğrusunu bilendir.

45 45 Nolu Hadisi: İmam Buhari Feraiz 6251, Muslim Lian 2743, 2746, Tirmizi Talak 1123, 1124, Nesai Talak 3417, 3418, 3419, 3420, 3421, Ebu Davud 2259, İbn Mace Talak 2059, Ahmed Musned 4247, 4707, 5060, Malik Talak 1036 ve Darimi Nikah 2133, 2134'de tahrir etmiştir.

وبه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم ﴿٤٦﴾

قال من ابتاع طعاما فلا يبيعه حتى يستوفيه

46. ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma) anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem): Kim yiyecek satın alırsa onu tam olarak elde etmeden tekrar satmasın, buyurdu” 46

Lian Lanetleşmek demektir ki kadın için zina haddi, koca için de iftira yani kazf haddi yerine geçmek üzere kadının ve erkeğin yeminlerle tekid ettikleri şahitlikleridir ki bu yola erkeğin; karısının zina ettiğini ve karnındaki çocuğun kendisinden olmadığını iddia ile mahkemeye başvurup, şahit getiremediği takdirde gidilir.

46 46 Nolu Hadisi: İmam Buhari Buyu’ 1980, 1982, 1987, 1989, 1992, 1993, 2021, 2022, Hudud 6346, Muslim Buyu’ 2810, 2811, 2812, 2813, 2814, 2815, 2816, 3494, Tirmizi Menakib 3731, Nesai Buyu 4516, 4517, 4523, 4525, 4526, 4527, Ebu Davud Buyu’ 3492, 3493, 3495, İbn Mace Ticarat 2217, 2220, Ahmed 372, 4410, 4478, 4984, 5052, 5169, 5243, 5596, 5634, 5993, 6162, Malik Buyu’ 1154 ve Darimi Buyu 2446’da tahrir etmiştir.

Hanefi fukahası indinde menkul bir şeyin kabz evveli yani ele geçmezden evvel satımı caiz olmaz. Şafiiler ise

﴿٤٧﴾ وبه عن ابن عمر أنه طلق امرأته وهي

حائض في عهد النبي صلى الله عليه وسلم فسأل
عمر رسول الله صلى الله عليه وسلم عن ذلك فقال
إذا طهرت فليطلق أو يسمك

47. Nafi anlatıyor:

“ibn Ömer (radiyallahu anhuma)
Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)
zamanında bir gün Karısını hayzlıyken
boşadı. Ömer (radiyallahu anh) bunu
Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'e
danıştı ki Rasulullah (sallallahu aleyhi ve
sellem) “Kadın temizlenince ister boşasın
isterse tutsun” buyurdu” 47

﴿٤٨﴾ وبه عن ابن عمر أنه طلق امرأته وهي

حائض في عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم

menkul yada gayr-i menkul yasak demişlerdir. Malikiler sadece yiyecek ve Hanbeliler de keyli yani ölçülür tartılır şeyler hakkında caridir demişlerdir. Hadis hepsi için de delildir. En doğrusunu Allah-u Teala bilir.

47 **47 Nolu Hadis:** Evvelce geçmiş olan 19 nolu hadisle mükerrerdir.

فسأل عمر رسول الله صلى الله عليه وسلم عن ذلك فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم مره فليراجعها ثم ليمسكها حتى تطهر ثم تحيض ثم إن شاء أمسك وإن شاء طلق قبل أن يمس فتلك العدة التي أمر الله أن يطلق لها النساء

48. Nafi' anlatıyor:

“ibn Ömer (radiyallahu anhuma) Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) zamanında hanımını hayız döneminde boşamış, Ömer (radiyallahu anh) Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'e bu meseleyi danışmış. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem): ona emret karısına dönsün, temizlenip hayız görünceye dek onu tutsun sonra dilerse tutsun ve dilerse onunla beraber olmadan boşasın işte bu Allah-u Teala'nın kadınları boşamak hususunda emrettiği iddetir, buyurdu” 48

وبه عن ابن عمر أن رسول الله صلى ٤٩

الله عليه وسلم قال من أعتق شركا له في عبد وكان

48 **48 Nolu Hadis:** Bir önceki hadis gibi 19 nolu hadisle mükerrerdir.

له ما يبلغ ثمن العبد قوم عليه قيمة العدل فأعطى
شركاءه حصصهم وعتق عليه العبد منه ما عتق

49. ibn Ömer (Radiyallahu anhuma) anlatıyor:

**“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem):
“Bir kimse bir köledeki hissesini azad ederse kölenin kıymetini ödeyecek kadar mala sahibse köleye o maldan adilane bir kıymet biçilir; ortaklarına hissesi verir ve köle onun adına azad edilmiş olur. Aksi takdirde köle adamın hissesi kadarıyla azad olmuş olur” buyurdu” 49**

49 **49 Nolu Hadisi:** İmam Buhari Şirket 2311, 2321, Itk 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2367, Muslim Itk 2758, 3147, 3148, 3149, 3150, 3151, Tirmizi Ahkam 1266, 1267, Nesai Buyu' 3619, 3620, Ebu Davud Itk 3435, 3436, 3437, 3438, İbn Mace Ahkam 2519, Ahmed Musned 374, 4361, 4406, 3666, 3903, 5217, 5558, 5765, 5997, 6164, ve Malik Itk 1264'de tahrir etmiştir. Hanefilere göre zengin azad ettiği köle için yapılacak işlem hadisteki gibidir. İmam Ebu Yusuf ve Muhammed demişlerdir ki azad eden fakir ise köle tamamen azad olmuş olur ve çalışıp diğer kalan hissesini azad etmeyen sahibine öder demişlerdir. Diğer üç mezheb zahiblerine göre azad eden zenginse hadiste geçtiği gibi davranılır,

وبه عن ابن عمر أن عائشة أرادت أن

تشتري جارية فتعتقها فقال أهلها نبيعتها على أن
ولاءها لنا فذكرت ذلك لرسول الله صلى الله عليه
وسلم فقال لا يمنعك ذلك وإنما الولاء لمن أعتق

50. ibn Ömer (Radiyallahu anh) anlatıyor:

“Hz. Aişe (Radiyallahu anha) azad etmek üzere bir cariyeye satın almak istedi. Cariyenin sahipleri onu sana satarız ama velası bize aittir, dediler. Hz. Aişe Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)’e bu durumu anlattı. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) “bu seni yapacağın işten alıkoymasın zira vela azad edenindir” buyurdu” 50

fakir azad ederse köle azad edenin hissesi kadar hür olmuş olur ve kölelik hali de devam eder.

50 50 Nolu Hadisi: Hadisi Buhari Salat 436, Zekat 1398, Buyu’ 2010, 2023, Itk 2351, 2373, 2375, 2376, 2377, Hibe 2390, Şurut 2516, 2524, 2527, 2530, Nikah 3707, Talak 3871, 4876, Et’ime 5010, Kefarat 6223, Feraiz 6254, 6257, 6261, 6263, Muslim Itk 2761, 2762, 2763, 2764, 2765, 2766, 2767, 2768, Tirmizi Buyu’

وبه عن ابن عمر أنه كان إذا ابتدأ ٥١

الصلاة رفع يديه حذو منكبيه وإذا رفع رأسه من
الركوع رفعهما دون ذلك

51. ibn Ömer (radiyallahu anhum) anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) namaza başladığı zaman ellerini omuzları hizasında kaldırırdı. Sonra rukudan doğrulurken bundan daha az kaldırırdı” 51

1177, Ebu Davud Itk 3929, İbn Mace 3825, Malik 1275’de tahrir etmiştir.

Şer’en uygun olmayan şartların satış akdine geçmiş olması önemli değildir. Akit geçerlidir ama o fasid şarta riayet yoktur.

Hadis kölenin velasının mutlak manada azad edene ait olduğunun delilidir. Vela ise kölenin varisi olmazsa azad edenin köleye mirasçı olması yada varisi varsa ve terikenin hepsini almaya hak kazanamıyorsa terikenin kalanına asabeten hak kazanan olmasıdır.

51 51 Nolu Hadisi: İmam Ebu Davud Salat 742 ve Malik Salat 154’de tahrir etmiştir. Hadis ayrıca Musnedu Şafii (1/212) de rivayet edilmiştir.

İftitah tekbirinde elleri kaldırmak mustahabtır ve bunda ihtilaf yoktur. Fakat elleri kaldırmanın şeklinde muhtelif kaviller vardır. Hadis omuzlar hizasında kaldırılır diyen

وبه عن نافع وعبد الله بن دينار عن ابن

عمر أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال صلاة
الليل مثنى مثنى فإذا خشي أحدكم الصبح صلى
ركعة واحدة توتر له ما قد صلى

52. Nafi ve Abdullah b. Dinar, Abdullah b. Ömer (radiyallahu anhuma)'dan rivayetle Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)in şöyle dediğini söylemişlerdir:

“Gece namazı ikişer ikişerdir. Şayet biriniz sabahın gireceğinden korkarsa bir rekât kılar ve bu kıldığı da vitir yerine geçer” 52

Maliki ve Şafii fukahasının delilidir. Yine hadis rukuya doğrulunca eller kaldırılır diyen Hanbeli ve Şafii fukahasının delilidir. Ki bunlara göre rukuya giderken ve Şafiilere göre üçüncü olarak ilk oturuştan kalkınca elleri kaldırmak meşrudur.

İmam Buhari iftitah tekbirinden başka rukuya giderken ve rukudan kalkarken ve ilk teşehhüden üçüncü rekata kalkarken elleri kaldırmak hususunda mustakil bir risale tasnif etmiş ve bunu on sahabiden merfu olarak tahrir etmiştir ki bu gerçekten riayet edilmesi gereken kuvvetli bir sünnettir.

52 **52 Nolu Hadisi:** İmam Buhari Salat 452, 453, Cuma 936, 938, 940, 943, 1069, Muslim Salat'ul Musafirin

1239, 1240, 1241, 1242, 1247, 1248, 1249, 1250, 1251, 1252, Tirmizi Salat 401, 423, 543, Nesai Kıyamul Leyl 1647, 1648, 1649, 1650, 1651, 1652, 1653, 1654, 1655, 1670, 1671, 1672, 1673, 1674, 1675, 1676, Ebu Davud Salat 1295, 1421, İbn Mace İkamet'us Salat 1164, 1165, 1166, Ahmed Musned 4331, 4615, 4628, 4730, 4790, 4841, 4967, 5089, 5142, 5197, 5213, 5233, 5278, 5499, 5531, 5667, 5736, 5893, 5976, 6070, 6133, Malik Salat 247 ve Darimi Salat 1422, 1423'de tahrir etmiştir.

Gece namazının nasıl kılınacağı hususunda ihtilaf edilmiştir. İmam ebu Hanife gece veya gündüz en efdali dörder dörder kılınmasıdır demiştir. Ki yine ona göre en fazla tek selamla sekiz rekat kılınır ve bundan fazlasını tek selamda kılmak mekruhtur. İmameyn ve Şafiiler indinde en efdali ikişer rekat kılınmasıdır.

Vitir namazına gelince onun meşru oluşunda ittifak vardır. Hanefilere göre vitir namazı vacib, üç rekat ve bir bütündür tek selamla kılınır. Delilleri Hakim'in Mustedrek'inde Aişe (radiyallahu anha)'dan rivayet edip Şeyheynin şartı üzere olduğunu söylediği hadistir.

Malikilere göre Vitir namazı bir rekattır ve evvelinde ikirekat yatsının son sünneti kılınır. Şafiilere göre ise vitir namazı en az bir en fazla onbir rekattır ve iki rekatta bir selam verilir ve en sonunda bir rekat mustakil olarak kılınır.

وبه أن ابن عمر سجد في سورة الحج ﴿٥٣﴾

سجدتين

53. Nafi anlatıyor:

“İbn Ömer (radiyallahu anhuma) Hacc suresinde iki secde ederdi” 53

وبه أن ابن عمر كان يسلم بين الركعة ﴿٥٤﴾

والركعتين في الوتر حتى يأمر ببعض حاجته

54. Nafi' anlatıyor:

“İbn Ömer (radiyallahu anhuma) vitrin son rekatiyla ilk iki rekati arasında bazı işlerini görmek üzere selam verirdi” 54

53 53 Nolu Hadisi: İmam Ebu Davud Salat 1401, 1402 ve Malik Salat 431'de tahrir etmiştir.

Malikiler indinde Hacc suresinde tek secde vardır. Diğerleri iki secde demişlerdir. Bunlar Hacc suresinin 18. ve 77. ayetleridir Malikiler bu sonuncusunu kabul etmediler. Bu iki ayette Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in tilavet secdesi yaptığını Ebu Davud, İbn Mace, Hakim ve Darekutni Amr b. As'tan tahrir etmişlerdir ki hadis hasendir.

54 54 Nolu Hadisi: İmam Buhari Cuma 936 ve İmam Malik Salat 252'de tahrir etmiştir.

وبه عن نافع أن ابن عمر كان يقول من ﴿٥٥﴾

صلى المغرب أو الصبح ثم أدركهما مع الإمام فلا
يعد لهما

55. Nafi anlatıyor:

“İbn Ömer (radiyallahu anhuma) dedi ki: Kim akşam veya sabah namazını kılsa ve sonra onu kılmak üzere olan imama yetişirse tekrar kılmasın” 55

55 55 Nolu Hadisi: İmamMalik Salat 276’da tahrir etmiştir. Ayrıca Musnedu Şafii (1/214) de rivayet edilmiştir.

Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)’in “bir günde aynı namazı iki kere kılmayın” buyurduğu sabittir. Fakat tek başına namazını kılmış ama herhangi bir cemaata rastalmış bulunan kişi onların cemaatına dahil olabilir. Ve bu kıldığı namaz kendisi için nafil olur. Bu husus Tirmizi, Ebu Davud ve Ahmed tarafından Yezid el Esved’den Rasulullah’tan rivayet edilmiştir. Tirmizi hadisin Hasen-Sahih olduğunu söylemiştir. Ayrıca Huzeyfe, Enes ve ebu Musa (Radiyallahu anhum ecmain) hazeratının dahi böylece namaz kıldıkları mervidir. Buradaki nehy ise tek başına namaz kılıp aynı namaza niyetle onu cemaatle kılmak hususundadır.

﴿ ٥٦ ﴾ وبه أن ابن عمر كان يقرأ في الصبح

في السفر بالعشر الأول من المفصل في كل ركعة
بأم القرآن و سورہ

56. Nafi' anlatıyor:

“İbn Ömer (radiyallahu anhuma) seferdeyken sabah namazının her rekatinde Fatiha ve mufassal surelerein ilk onundan okuyordu” 56

﴿ ٥٧ ﴾ وبه عن ابن عمر أنه كان إذا صلى

وحده يقرأ في الأربع في كل ركعة بأم الكتاب
وسورة من القرآن قال وكان يقرأ أحيانا بالسورتين
والثلاث في الركعة الواحدة من صلاة الفريضة
ويقرأني الركعتين من المغرب كذلك بأم القرآن
وسورة سورة

56 56 Nolu Hadisi: İmam Malik Salat 160'da tahrir etmiştir. Ayrıca Beyhaki Sunenu Kubra (2/389), Abdurrazzak Musannaf (2/116)da rivayet etmişlerdir.

Mufassal sureler ayetleri yüzden az olan kısa surelerdir. Hucurat suresinden başlar ve Kuranın sonuna dek böylece hepsi mufassaldır yalnız bunlar da kendi aralarında üç çeşittir.

57. Nafi' anlatıyor:

“Abdullah b. Ömer (Radiyahallahu anhuma) farz namazları yalnız başına kıldığında hepsinde de Dört rekatta da kıraat eder, Fatiha'yla beraber Kur'an'dan bir sure okurdu. Bazen de farz namazlarda bir rekatte iki yada üç sure okurdu” 57

وبه عن ابن عمر أنه كان يقول لا

يحتجم المحرم إلا أن يضطر إلى ما لا بد له منه
قال مالك مثل ذلك

58. ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma) anlatıyor:

57 57 Nolu Hadisi: İmam Malik Salat 159'da tahrir etmiştir. Ayrıca Taberani Kebir (12/268), Beyhaki Sunenu Kubra (2/64), Şafii Musned'de (1/215), ibn Ebi Şeybe Musannaf'da (1/326) rivayet etmişlerdir.

Namazın ilk iki rekatında Fatihadan sonra zamm-ı sure okumak meşrudur. Yalnız üç ve dördüncü rekatta ibn Ömerden gelen bu haberin hilafına mezheb imamlarımızın hepsi de karşıdılar. Ve mekruhtur demişlerdir. Delilleri Buhari ve Muslimin Ebu Katade'den rivayet ettikleri Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in dört rekatlı namazın ilk ikisinde okuduğu ve son ikisinde okumadığı ile ilgili hadistir.

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)’in şöyle dedi: ihramlı zorda kalıp ve kendisi için kaçınılmaz olmadıkça hacamat olmaz. İmam Malik de bunun bir benzerini söylemiştir” 58

وبه عن ابن عمر أن رسول الله صلى ٥٩

الله عليه وسلم قال خمس من الدواب ليس على
المحرم في قتلهن جناح الغراب والحدأة والعقرب
والفأرة والكلب العقور

59. ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma)
anlatıyor:

**“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem):
Beş nevi hayvan vardır ki, bunları
öldürmek sebebiyle ihramlıya bir günah**

58 **58Nolu Hadisi:** İmam Malik Hacc 768’de tahrir etmiştir. Tirmizi Sunen’inde İmam Malik’in sözü olarak rivayet etmiştir.

Hacamat kan aldırma demektir. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)’in ihramlı iken hacamat olduğu sabittir. Nevevi ihramlı zaruret yokken kan aldırır ve bu esnada saçını kesmesi gerekirse haram olur, saç kesmeye gerek yoksa cumhur indinde caizdir, demiştir. İmam Malik’e göre ihramlı iken hacamat olmak mekruhtur.

yoktur. Bunlar: Karga, çaylak, akreb, fare ve kuduz köpektir, buyurdu” 59

59 59 Nolu Hadisi: İmam Buhari Hacc 1697, Muslim Hacc 2076, 2077, Nesai Menasik 2777, 2779, 2781, 2782, 2783, 2784, 2837, 2838, 2839, Ebu Davud Menasik 1846, İbn Mace Menasik 3079, Ahmed Musned 4315, 4644, 4700, 4847, 4861, 4886, 4913, 5072, 5219, 5282, 5950, Malik Hacc 694 ve Darimi Menasik 1747’de tahrir etmiştir.

Bilindiği üzere İhramlıya av avlanmak haramdır. Lakin hadiste beyan edilen hayvanlar bundan istisnadır. Hadisin İmam Muslim rivayetlerinden birisinde kendisine sorulan soru munasebetiyle ibn Ömerin “namazda dahi caizdir” dediği de kaydedilmiştir. Bunları öldürmek namazda ve ihramlı olana caiz ise normal bir durumda olana evveliyetle caiz olur. Ayrıca burada beş sayısı zahiren, mefhum itibariyle bu zikredilen hayvanlardan başkasının öldürülmeyeceğini gösteriyor ki bizim ulemamıza göre bu metod delillendirme için uygun değildir. Bu sebepten de zikredilen evsftaki hayvanlara benzeyenler de aynı hükme tabidir. Nitekim hadisin muhtelif rivayetlerinde bazen dört hayvan, bazen altı hayvan rivayetleri mevcuttur. Bazı rivayetlerde ise zikredilen hayvanlardan başkaları da zikredilmiştir. Yılan, kaplan ve kurt gibi hayvanlar ilave edilmiş ve bu öldürülebilecek hayvanların sayısı dokuza kadar çıkarılmıştır. Hasılı burada sayı verilerek hayvanların beyan edilmesi benzerlerinin aynı hükme

tabi olmadığını gösterir. Zira aynı hadiste çaylak ile karganın öldürülmesi ifade edilmiş. Fakat bunların ikisi de yırtıcı, vahşi kuşlardandır. Şimdi bunların hükmü açıkça beyan edildiğine göre Şahin, doğan gibilerine aynı hüküm verilemez. Tahavi böyle demiştir. Bize göre en doğru tevcih ise hadisteki maksaddır. Burada zikredilen hayvanların temel özellikleri insanlara zarar vermeleridir. Bazıları bu noktaya işaretle demişlerdir ki bunların zikredilmesi insanların sıça rastladıklarındandır. Zira kuduz köpekten benim anladığım saldırgan hayvanlardın da (aslan ve kaplan gibi) bu hükme dahil olmasıdır. Zira kuduz köpek her zaman insanın karşısına çıkabilir ama aslanın, kaplanın çıkması ise uzak bir ihtimaldir. Kişi kuduz köpeğin hükmünü bildiği zaman diğer saldırgan hayvanların durumunu da buna kıyasla hemen anlar. Allah-u Teala ise en doğrusunu bilendir.

Biz bu “ğurab” kelimesini karga diye tercume ettik. Lakin bu kelimenin hangi cins kargayı ifade ettiği noktasında muhtelif kaviller vardır. Hidaye’de beyan edildiğine göre bundan murad leş kargasıdır. Buna alaca karga da denilir. Bu imam ebu Yusuftan mervidir zaten hadisin bazı rivayetlerinde “Ğurab-ı ebka “ denmektedir. İşte bu sırt ve karnında beyaz benekleri olan alaca karga demektir.

Diğer bir kısım ulema ise bu tüm karga nevilerine şamildir demişlerdir. Bazı rivayetlerde bahsettiğimiz gibi “Alaca karga” denmesi ise çok rastlanması hasebiyledir demişlerdir. Ama bu kavle itiraz edilmiş ve

Buhari şarihi ayni ve ahkam muellifi Kurtubi “Alaca karga” rivayetinin “karga” rivayetini tahsis ettiğini söylemişlerdir.

Ben derim ki doğrusu da bu olsa gerektir zira ekin kargaları gibi bazı karga neveleri insanlara eziyet etmezler.

Şafii ve Hanefi fukahası kuzgun’u da buna dahil ettiler. Yani Kuzgun da leş kargası hükmündedir. Saksığan ise ihtilaflara konu olmuş. İmam Ahmed’in saksığan hakkında beyan ettiği şu ölçü aslında tüm meselenin tamamında caridir diyor ki: “Şayet saksığan leş yiyorsa öldürülmesinde beis yoktur” hakikat şu ki bu gerçekten esaslı bir kavildir. Sonra bazı ulema bu hayvanların saldırganlık durumlarına ve büyüklük küçüklüklerine dahi bakılmalı demişlerdir. Ve saldırgan ve büyük yani tehlikeli olanlarının öldürüleceğine hükmetmiştir.

Nihayetinde bizim görüşümüz vahşi , leş yiyen her kuş hadisin kapsamı dahilindedir.

Çaylak diye tercüme ettiğimiz “hide’e” kelimesi bazı rivayetlerde “hudeyye” şeklinde rivayet olunmuştur. Bu Hide’e’nin ism-i tasğiridir, “Çaylakcık” demektir.

Farenin öldürülme emri mutlaktır ve bunda ittifak vardır. Nehai’nin “ihramlı fare öldüremez, öldürürse fidye verir” dediği rivayet olunmuşsa da Kadı İyaz bu kavil Nass’a ve bütün ulemanın kavline aykırıdır, diyerek reddetmiştir.

Farenin de birçok neveleri vardır fakat tüm nevelerinin yenmesinin haramlığı ve öldürülmesinin cevazı sabittir.

وبه عن ابن عمر أن عمر قال لا تبيعوا ﴿٦٠﴾

الذهب بالذهب إلا مثلا بمثل ولا تشغوا بعضها على
بعض ولا تبيعوا الورق بالورق إلا مثلا بمثل ولا
تشغوا بمثل ولا تشغوا بعضها على بعض

60. İbn Ömer (Radiyallahu anhum) anlatıyor:

**“Ömer b. Hattab (Radiyallahu anh) dedi ki:
Misli misline olmadıkça Altını altınla
satmayın! Birini diğerinden fazla yapmayın,**

“Kelb’ul Akur” Kuduz köpek demektir. Bazı rivayetlerde sadece “Kelb” yani köpek şeklinde de rivayet edilmiştir. Sufyan b. Uyeynenin Zeyd b. Eslem’den rivayetine göre murad tüm yırtıcı hayvanlardır. Hatta kuduz olması dahi şart görülmemiş ve dalaşan saldıran her köpek de bu hükme dahildir denmiştir. Ebu Hureyreden rivayet edildiğine göre bu aslan, demektir. İmam Malikten rivayet olduğuna göre murad insanlara saldırarak onları yaralayan her türlü hayvandır. Ona göre Tilki gibi vahşi ama saldırgan olmayan hayvanlar öldürülmez, öldürülürse fidye verilir. Hanefilerden İmam Zufer’de bunu kurt manasında ele almıştır. İmam ebu Hanife ise bilinen köpektir ve bu hususta ona ancak kurt kıyas edilir aslan kaplan gibi hayvanlar kıyas edilemez.

Gümüşü, gümüşle satmayın, birini diğerinden fazla yapmayın” 60

وبه عن نافع أن رجلا وجد لقطة ف جاء 61

إلى عبد الله بن عمر فقال إني وجدت لقطة فماذا ترى فقال له ابن عمر عرفها قال قد فعلت قال زد فقال قد فعلت فقال لا أمرك أن تأكلها ولو شئت لم تأخذها

61. Nafi anlatıyor:

Adamın birisi bir şey bulmuş ve Abdullah b. Ömer (Radiyallahu anhuma)'ya gelmiş ve “ben bir şey buldum, ne dersin?” dedi. İbn Ömer (Radiyallahu anhuma): “Onu

60 60 Nolu Hadisi: İmam Buhari Buyu’ 1990, 2025, 2028, Muslim Musakat 2968, Tirmizi Buyu’ 1164, Nesai Buyu’ 4480, Ebu Davud Buyu’ 2906, İbn Mace Ticarat 2244, 2250, 2251, Ahmed Musned 157, 231, 297, Malik Buyu’ 1148 Darimi Buyu’ 2465’de tahrir etmiştir.

Altının altınla, gümüşün gümüşle, paranın parayla alım satımında faiz tahakkuk etmemesi için iki şart gerekir ki bunların birincisi miktarlarının eşit olması, ikincisi de bu işlemin vadeli olmamasıdır. Herhalukarda bunların alım veya satımı Peşin ve eşit mikatrdadır.

ilan et” demiş. Adam yaptım deyince ibn Ömer (radiyallahu anhuma): “Artır” dedi. Adam buna da “Yaptım” deyince ibn Ömer: “Sana o malı yemeni emredici değilim, dileyseydin almazdın” dedi” 61

وبه عن نافع وعبد الله بن دينار أنهما ﴿ ٦٢ ﴾

أخبراه أن عبد الله بن عمر قدم الكوفة على سعد بن أبي وقاص وهو أميرها فرآه يمسح على الخفين فأنكر ذلك عبد الله فقال له سعد سل أباك فسأله فقال عمر إذا أدخلت رجلك في الخفين وهما طاهرتان

61 Nolu Hadisi: İmam Malik Akdiye 1250’de tahrir etmiştir. Ayrıca Beyhaki'nin Sunenu Kubra'sında (6/188) ve Şafii'nin Musned'inde rivayet edilmiştir.

Lukata bulunan sahibi belli olmayan şey demektir. Lukatayı alıp almamak hususunda ulema ihtilaf etmiştir. Hanefi ve Şafiiilerinde almak efdaldır. Zira bu müslüman kardeşinin malını korumaktır. Maliki ve hanbelilere göre ise almak mekruhtur.

Bir şey bulan bunu bir sene boyunca ilan etmelidir.

İlandan sonra kimse sahiblenmezse Hanefilere göre bulan zengin ise onu kendi malına katamaz fakirlere tasadduk eder. Cumhura göre ise mutlak manada bulana o mala sahiblenmek caizdir.

فامسح عليهما قال ابن عمر وإن جاء أحدنا من الغائط فقال وإن جاء أحدكم من الغائط

62. Nafi ve Abdullah b. Dinar, Abdullah b. Ömer (radiyallahu anhuma)'dan anlatıyorlar: **Abdullah b. Ömer (radiyallahu anhuma) Kufe'ye Sa'd b. Ebi Vakkas'ın yanına geldi. Sa'd o zaman Kufe emiri idi. İbn Ömer (radiyallahu anhuma) onu Mestleri üzerine meshederken gördü ve bunu reddetti. Sa'd ona bu meseleyi Baba'na sor deyince ibn Ömer (radiyallahu anhuma) meseleyi babası Ömer b. Hattab (radiyallahu anh)'a sordu da O: "Eğer ayakların temiz olduğu halde onları giydiysen mestler üzerine mesh et" dedi. İbn Ömer (radiyallahu anhuma) dedi ki: "Ya büyük abdest bozmaktan geliyorsam?" Hz.Ömer (Radiyallahu anh) "Büyük abdest bozmaktan gelsen de..!" dedi" 62**

62 **62 Nolu Hadisi:** İmam Buhari Vudu' 195, İbn Mace Taharet 539, 546, Ahmed 84, 123, 188, 211, 230, 290, 320, 364'de tahrir etmiştir.

﴿ ٦٣ ﴾ وبه أن ابن عمر بال في السوق ثم

توضأ ومسح على خفيه ثم صلى

63. Nafi' anlatıyor:

“Abdullah b. Ömer (radiyallahu anhuma) çarşıda bevletti sonra abdest aldı, mestleri üzerine mesh etii ve sonra namaz kıldı” 63

﴿ ٦٤ ﴾ وبه عن ابن عمر أن عمر قال لا

يصدرن أحد من الحاج حتى يطوف بالبيت فإن آخر
النسك الطواف بالبيت قال مالك وذلك فيما نرى
والله أعلم لقوله ثم محلها إلى البيت العتيق محل
الشعائر وانقضاؤها إلى البيت العتيق

64. İbn Ömer (Radiyallahu anhuma) anlatıyor:

Hız.Ömer (Radiyallahu anh) “Hiç kimse Hacdan Beyti tavaf etmeden dönemez Hacc

63 63 Nolu Hadisi: Bu hadis 5 nolu hadisle mukerrerdir yalnız burada ibn Ömer'in cenazeye çağrıldığından ve mescide gitmesinden ve orada cenaze namazı kılışından bahsedilmemiştir.

ibadetlerinin sonuncusu beyti tavaf etmektir” demiş.

İmam Malik der ki: “Ömer (Radiyahallahu anh) bu sözünü [Sonra Kurban kesilme yeri Kabenin civarındır] ayetinden almıştır. İşte Hacla ilgili amellerin yeri Beyt-i Atikdedir, Allah-u Teala en doğrusunu bilendir” 64

وبه عن ابن عمر أنه كان إذا رعى ﴿٦٥﴾

انصرف فتوضأ ثم رجع فبنى ولم يتكلم

65. Nafi' anlatıyor:

“ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma) burnu kanadığında namazdan ayrıldı, abdest aldı

64 **64 Nolu Hadisi:** Malik Hacc 725’de tahrir etmiştir. Ayrıca Beyhaki'nin Sunenu Kubrasında (5/161) ve Şafii'nin Musned'inde (1/131, 225) rivayet edilmiştir.

Hadiste İmam Malik’in Hz.Ömer’in sözüne delil olarak getirdiği ayet Hacc Suresinin 32.ayetidir. Beyt-i Atik'den kasıd Kabe demektir ki buna göre mana Hacc menasikinin yapılacağı yer Kabe ve civarındır, demek olur.

Veda tavafından daha evvel geçen 26 nolu hadiste de bahsetmiştik.

sonra dönüp bina etti ve bu esnada hiç konuşmadı” 65

وبه عن نافع قال كنت مع ابن عمر ﴿ ٦٦ ﴾

بمكة والسماء مغيمه فخشي ابن عمر الصبح فأوتر
بواحدة ثم تكشف الغيم فرأى عليه ليلا فشفع بواحدة
66. Nafi' anlatıyor:

“Abdullah ibn Ömer (Radiyallahu anhuma) ile Mekke’de beraberdim ve hava bulutlu idi. Sabah vakti geldi diye korktu ve bir rekatla vitir yaptı. Sonra bulut açıldı ve henüz gece olduğunu fark etti bir rekat daha kılıp vitrini iki rekata tamamladı” 66

65 65 Nolu Hadisi: İmam Malik Taharet 70, 71, 72 ve 73’de tahrir etmiştir. Hadisi ayrıca Beyhaki Kubra’da (2/257), Şafii Musned’inde (1/227) tahrir etmişlerdir.

Bina namazı bir özür sebebiyle bırakmak ve dönüp bıraktığı yerden devam etmektir. Ki dört mezheb indinde de caizdir ama şartları vardır ki bu şartlarla beraber detay bilgiler fıkıh kitaplarındadır.

66 66 Nolu Hadisi: İmam Malik Salat 251’de tahrir etmiştir. Ayrıca Şafii'nin Musnedinde rivayet edilmiştir.(1/227)

﴿ ٦٧ ﴾ وبه عن ابن عمر أنه كان يصلي وراء

الإمام بمنى أربعا فإذا صلى لنفسه صلى ركعتين
67. Nafi' anlatıyor:

“İbn Ömer (Radiyallahu anhuma) Mina’da imam arkasında kıldığında namazı dört, tek başına kıldığında ise iki rekat kılmış”

67

﴿ ٦٨ ﴾ وبه أنه لم يكن يصلي مع الفريضة

68. Nafi' anlatıyor:

“İbn Ömer (radiyallahu anhuma) Farz namazla beraber başka bir şey kılmadı” 68

67 **67 Nolu Hadisi:** İmam Malik Salat 316’da tahrir etmiştir.

68 **68 Nolu Hadisi:** İmam Malik Salat 318’de tahrir etmiştir. Ayrıca Beyhaki Sunenu Kubra’da (3/158) rivayet etmiş Musnedu Şafii’de (1/227) de rivayet edilmiştir.

Yalnız Malik’in rivayetinde bazı ziyadeler vardır ki Bir sonraki hadiste bunlara işaret edilmiştir ki burada mevzu seferde ibn Ömer (Radiyallahu anhuma)’nın nafil namazlarıdır.

Seferde nafil kılmaya gelince ekser ulema nafil kılmanın mekruh olduğunu söylemişlerdir. Yine ibn

وبه أنه لم يكن يصلي مع الفريضة في

﴿ ٦٩ ﴾

السفر شيئاً قبلها ولا بعدها إلا من جوف الليل

69. Nafi' anlatıyor:

“ibn Ömer (radiyallahu anhuma) gecenin son üçtebiri mustesna seferde ne evvelinde ve sonrasında farzla beraber başka bir şey kılmadı” 69

وبه أنه كان لا يقنت في شيء من

﴿ ٧٠ ﴾

الصلاة

Ömer (Radiyallahu anhuma)'nın seferde nafile kılanlara “ben bunu kılacak olsaydım, namazı tam kılardım” dediği mervidir ki kendisi ve diğer bir gurp fukaha indinde gece yarısında veya son üçtebirinde nafile kılınabileceği kanaatindedirler. Bri sonraki hadis bunun delilidir.

Bana göre bu hususta gelen rivayetlerin muhtelif olması bu hususta bir serbestiyet olduğunun alametidir. Zira Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Mekke'nin fethi günü Ummu Hani'nin evinde sekiz rekat kuşluk namazı kılmıştır ki haber muttefekun aleyh(Buhari ve Muslim rivayet etmiş)tir.

69 69 Nolu Hadisi: Bir önceki yani 68 nolu hadisle mükerrer.

70. Nafi' anlatıyor:

“ibn Ömer (radiyallahu anhuma) Namazda hiçbir şey sebebiyle kunut etmezdi” 70

70 70 Nolu Hadisi: İmam Malik Salat 341'de tahrir etmiştir. Ayrıca Musnedu Şafii'de (1/227) rivayet edilmiştir. Aynı lafızla Abdullah b. Mesud'dan Tahavi Şerh'u Maaniyil Asar'da getirmiştir yalnız orada "Vitr namazı mustesna zira vitir namazında rukudan evvel kunut ederdi" denilmiştir. Hadis bir kısım alimler tarafından farz namazlarda kunut yapmazdı şeklinde şerhedilmiştir. Muhalla'da ibn Hazm böyle demiştir ki bu kavli destekleyen rivayetlerin de varolduğunu zikretmiştir.

Namazlarda kunut yapmanın mendub olduğu söylenmiştir ama hangi namazda ve nasıl yapılacağı ihtilafıdır. Hanefi ve Hanbelilere göre kunut vitir namazında. Hanefilerce rukudan evvel Hanbelilerce Rukudan sonra yapılır. Maliki ve Şafiiler indinde ise Sabah namazında rukudan sonra yapılır. Başka herhangi bir namazda kunut yapılmaz... Yine Hanefi Şafii ve hanbelilere göre eğer Müslümanların başına bir musibet gelirse farz olan namazlarda kunut yapmak mustahaptır. Hadisdeki ibn Ömerin kunut yapmazdı denmesi bununla ilgilidir. Yoksa vitir ve sabah namazındaki kunutla alakalı değildir. Yalnız hanbelilere göre bu bir musibet sebebiyle yapılan kunut sadece sabah namazında yapılır, Hanefiler indinde ise kıraati açıktan yapılan namazlarda yapılır...

﴿ ٧١ ﴾ وبه أن ابن عمر لم يكن يصلي يوم

الفطر قبل الصلاة ولا بعدها

71. Nafi' anlatıyor:

“İbn Ömer (radiyallahu anhuma) Bayram günü namazdan önce veya sonra namaz kılmazdı” 71

﴿ ٧٢ ﴾ وبه أن ابن عمر كان ينام وهو قاعد ثم

يصلي ولا يتوضأ

72. Nafi' anlatıyor:

71 71 Nolu Hadisi: İmam Tirmizi Cuma 494 ve Malik Salat 391'de tahrir etmiştir.

Bayram günü namaz evveli ve sonrasında nafile kılmak sabit olmamıştır. Bu hususta kılındığı yönünde herhangi bir haber gelmemiştir. Yalnız Buhari; İbn Abbas'tan bu şekilde namaz kılmanın mekruh olduğunu rivayet etmiştir.

Kitabımız muellifi merhum Buhari'nin Sahih'ine yaptığı şerhte kerahat vekitleri dışında namaz kılmanın menedilmiş olduğuna dair bir delilin bulunmadığına dikkat çekmiş ve bunda bir mahzur olmayacağını ima etmiştir. Allah-u Teala en doğrusunu bilendir.

“İbn Ömer (radiyallahu anhuma) Oturarak uyur sonra namaz kılardı ki abdest de almazdı” 72

وبه أن ابن عمر كان يكره لبس ٧٣

المنطقة للمحرم

73. Nafi' anlatıyor:

**“Abdullah b. Ömer (radiyallahu anhuma) ihramlının kemer takmasını iyi görmezdi”
73**

72 **72 Nolu Hadisi:** Evvelce geçmiş bulunan 4 nolu hadisle mükerrer.

73 **73 Nolu Hadisi:** İmam Malik Hacc 628'de tahrir etmiştir. Ayrıca Musnedu Şafii (1/228)'de de rivayet edilmiştir.

Hadisteki “Mıntaka” kelimesi içine para konulan kese vazifesi gören bir nevi kemer demektir. Hanefi, Şafii ve Hanbeli uleması ihtiyaca binaen buna cevaz vermişlerdir ki ibn Ömer'in oğlu Salim'den gelen rivayette mintaka takınmakta bir beis olmadığı beyan edilmiştir ki ibn ebi Şeybe Musannaf'ında(3/410) bu konuda değişik rivayetlere işaret etmiştir. Said b. Museyyeb'in sözü de bunlardan biridir ki Onun “İhramlının elbisesi altına kemer bağlamasında bir beis yoktur” dediği rivayet edilmiş ve İmam Malik de bu hususta duyup beğendiğim rivayet budur, demiştir.

﴿ ٧٤ ﴾ وبه عن ابن عمر أنه سمع الإقامة وهو

بالبقيع فأسرع المشي إلى المسجد

74. Nafi' anlatıyor:

“İbn Ömer (radiyallahu anhuma) Baki’de idi ve kamet’i işitti mescide doğru hızlıca yürüdü” 74

﴿ ٧٥ ﴾ وبه عن ابن عمر أنه كان إذا سجد

يضع كفيه على الذي يضع عليه وجهه قال والله لقد رأيتَه في يوم شديد البرد يخرج يديه من تحت برنس له حتى يضمها على الحصباء

75. Nafi' anlatıyor:

“Abdullah b. Ömer (radiyallahu anhuma) Secde ettiği zaman alnını avuçlarına koyarak secde ederdi. Bir keresinde soğuk bir günde cübbesinin altından ellerini

74 74 Nolu Hadisi: İmam Malik Salat 142’de tahrir etmiştir. Ayrıca Musnedu Şafii (1/228), İbn Ebi Şeybe'nin Musannafı (2/137), Abdurrazzak'ın Musannafın'da (2/290) rivayet edilmiştir.

çıkarmış çakıl taşları üzerine secde ediyorken gördüm” 75

وبه أن ابن عمر سئل عن المرأة ﴿٧٦﴾

الحامل إذا خافت على ولدها قال تفرط وتطعم مكان كل يوم مسكينا مدا من حنطة

76. Nafi' anlatıyor:

“ibn Ömer (radiyallahu anhuma)’ya hamile ve karnındaki çocuğundan yana endişe duyan bir kadının hükmü soruldu da O: “Her gün için bir fakir’i buğdaydan bir Mud ile iftar ettirip yedirirsin” dedi” 76

75 75 Nolu Hadisi: İmam Malik Nida’us Salat 351’de tahrir etmiştir. Ayrıca Beyhaki Sunenu Kubra’da (4/230), Şafii Musned’de (1/228) tahrir etmişlerdir.

Burada alnını ellerini yere koymasından murad elleri üzerine secde etmesidir. Ki şiddetli sıcak veya soğuk sebebiyle bir zarara vermemek için bu şekilde eller üzerine secde etmenin cevazına delildir. Secde ellerin dış kısmına değil evuç içlerine yapılır denmiştir.

76 76 Nolu Hadisi: İmam Malik Kitab’us Siyamda bir bab başlığında zikretmiş.

Hamilenin hadiste bahsedilen korku sebebiyle orucu terk etmesi veya orucunu tutması kendisi için mubahtır. Hanefi uleması terk ettiği takdirde kaza eder demişlerdir

وبه عن ابن عمر أنه كان يقول ما

استيسر من الهدي بدنة أو بقرة

77. Nafi' anlatıyor:

**“Abdullah b. Ömer (Radiyallahu anh)
“Hedy kurbanının en kolayı deve veyahut
da sığırdır” diyordu” 77**

ki Malikilerde de böyledir. Şafii ve Hanbeli ulemasına göre hem fidye verir hem de kaza eder. Emzikli kadının hükmü de hamile gibidir. Yalnız Malikiler emzikli kadınlar için hem kaza hem de fidye öngörürler.

77 77 Nolu Hadisi: İmam Malik Hacc 767'de tahrir etmiştir. Ayrıca Beyhaki Sunenu Kubra'da (5/24) tahrir etmiştir.

Bu haber Bakara suresinin 196. ayetinde geçen (ما استيسر)
(من الهدي) yani "hedy'den kolaylaştırılan şey" ibaresinin tefsiridir.

İmam Malik'in naklettiğine göre Hedy kurbanını Abdullah b. Ömer (Radiyallahu anhuma): “Hedy Kurbanı nişanı takılıp, kan çıkarılarak nişan yapılan ve arafatta vakfe esnasında orada bulundurulmuş hayvandır” şeklinde tarif edermiş.

Hedy deve, sığır veya koyun cinsinden olur ki en efdali deve, sonra sığır ve sonra da koyundur.

وبه عن ابن عمر أنه كان يغدو من ﴿٧٨﴾

منى إلى عرفة إذا طلعت الشمس

78. Nafi' anlatıyor:

“Abdullah b. Ömer (Radiyallahu anhuma) Mina'dan Arafata güneş doğarken erkenden çıkardı” 78

وبه أن ابن عمر حج في الفتنة فأهل ثم ﴿٧٩﴾

نظر فقال ما أمرهما إلا واحد أشهدكم أني قد أوجبت الحج مع العمرة

79. Nafi' anlatıyor:

“Abdullah b. Ömer (Radiyallahu anh) fitne zamanı haccetti. İhrama girdi sonra duruma bakarak “Bu iki iş de aynıdır, şahid olun ki ben hem hacca hem de umreye niyet ediyorum” dedi” 79

78 **78 Nolu Hadisi:** İmam Malik Hacc 755'de tahrir etmiştir. Beyhaki Sunenu Kubra (5/112)'da tahrir etmiştir.

79 **79 Nolu Hadisi:** İmam Buhari 1679, Muslim Hacc 2165, Nesai Menasik 2808, Ahmed Musned 4250, 4367, 4918, 5046, 5070, Malik Hacc 704 ve Darimi Menasik

وبه أن ابن عمر كان يقول إذا ملك

الرجل امرأته فالقضاء ما قضت به إلا أن يناكرها
الرجل فيقول لم أرد إلا تطليقة واحدة فيحلف على
ذلك فيكون أملك بها ما كانت في عدتها

80. Nafi' anlatıyor:

“Abdullah b. Ömer (Radiyahallahu anh) Koca karısına talak yetkisini verirse hüküm kadının verdiği hükümdür ki koca sadece mani olabilir. “Ben sadece bir talak yetkisi vermeye niyet ettim” derse o zaman yemin eder ve iddeti içerisinde karısına döner, demiştir” 80

1815'de tahrir değişik lafızlar ve muhtasaran yada uzunca birşekilde tahrir etmiştir. Lakin hadisi bu lafızla bulamadım “Fitne zamanı haccetti” yerine “Fitne zamanı hacc için çıktı” denmiş doğrusu da bu olsa gerek zannederim musannıf manen rivayette bulundu, Allahu Teala en iyisini bilendir.

80 80 Nolu Hadisi: İmam Malik Talak 1014'de tahrir etmiştir. Beyhaki Sunenu Kubra'da (7/349) athric etmişlerdir.

Talak yetkisini kadına vermek meşrudur fakat keyfiyetinde bazı ihtilaflar mevcuttur. Talak yetkisi kadına devredilmişse aynen bu bir malı temlik etmek

وبه عن ابن عمر قال من حلف على ٨١

يمين فوكدها فعليه عتق رقبة

81. Nafi' anlatıyor:

“Abdullah b. Ömer (Radiyahallahu anh) şöyle dedi: Bir kimse bir hususta yemin-i tevkid eder de sonra onu bozarsa bir köle azad eder” 81

gibidir ki erkeğin bu hususta hiçbir tasarruf hakkı kalmaz yalnız ulema hadiste geçtiği üzere mani olabilir demişlerdir ki hanefiler mani olma yetkisi dahi yoktur derler.

81 81 Nolu Hadisi: İmam Malik Nuzur vel eyman 906'da tahrir etmiştir. Beyhaki Sunenu Kubra'da (10/56), Şafii Musned'inde (1/230) rivayet etmişlerdir.

Yemin-i Tevkid: Bir şey için yapılan defalarca yemindir ki hadisten anlaşılan mana şudur: Bir kimse bir şey için yirmi kere yemin etti ise yirmi köle azad etmesi gerekmez.

İmam Malik Muvatta'ında hadisi şu ziyade ile tahrir etmiştir: ibn Ömer (Radiyahallahu anh) devamla şöyle dedi “ ya da on fakiri giydirir. Kim tevkidi olmayan bir yeminle yemin ederse on fakiri doyurması gerekir. Her Fakire bir mudd buğday üzerinden verir. Bunu da yapamazsa üç gün oruç tutar” Ayrıca Muvatta da Yemin-i Tevkid yapan hakkında ibn Ömer'in birkaç

۸۲ وبه عن ابن عمر أن عبدا له سرق

وهو أبق فأبى سعيد بن العاص قطعه فأمر به ابن عمر فقطت يده

82. Nafi' anlatıyor:

“Abdullah b. Ömer (Radiyahallahu anh)’ın bir kölesi vardı ki kendisini terk edip kaçtı ve dahi hırsızlık yaptı. İbn Ömer (Radiyahallahu anh) bu köleyi Said b. As’a (Radiyahallahu anh) gönderdi. Ama Said onun elinin kesilmesine hükmetmedi. İbn Ömer (radiyallahu anhuma) emretti de eli kesildi” 82

tane köle azad etmek gerekir dediği de rivayet olunmuştur.

82 82 Nolu Hadisi: İmam Malik Hudud 1314’de tahrir etmiştir.

Vakia gerçekleştiği zaman Said b. As Medine valisidir.bu sebepten ibn Ömer (Radiyahallahu anh) kaçak ve hırsız kölesini muhakeme etmesi için Said b. As (Radiyahallahu anh)’a göndermiştir. Fakat Said b. As onun elini kesmemiş ve “Efendisinden kaçan köle hırsızlık yapınca eli kesilmez” demiş. Bunu duyan Abdullah b. Ömer Said b. As’a “Bunu Allah-u Teala’nın Kitabının neresinde buldun” diye çıkışmış ve bizzat

۸۳ وبه عن ابن عمر قال إذا ألى الرجل

من امرأة لم يقع عليها طلاق وإن مضت أربعة أشهر حتى يوقف فإما أن يطلق أو يفيء

83. Nafi'anlatıyor:

“Abdullah b. Ömer (radiyallahu anhuma) şöyle dedi: “Bir kimse ila yapar da üzerinden dört ay bu şekilde geçerse bakılır. Ya kadını alır, ya da kadını boşar”

83

kendisi emrederek hırsız kölenin elinin kesilmesini emretmiştir.

83 83 Nolu Hadisi: İmam Malik Talak 1020'de tahrir etmiştir.

İla lugatta yemin etmek demektir. Şeri ıstılah olarak erkeğin karısına cinsi yönden yaklaşmamak üzere yemin etmesidir. Kur'anda ila ile ilgili Allah Bakara suresinin 226 ve 227. ayetlerinde mealen “ila yapanlar için dört ay beklemek vardır. Eğer bu muddet zarfında dönerlerse şüphesiz ki Allah çok bağışlayan ve merhamet edendir. Eğer boşanmaya karar verdilerse Allah işitendir ve bilendir” buyurmuştur.

İla bir eziyet olması hasebiyle cumhur indinde haramdır. Ama ila yapılırsa da hükmüne icabet etmek gerekmektedir. Ki ayette ve hadiste geçtiği üzere dört ay

وبه عن ابن عمر أنه كان إذا صلى ﴿٨٤﴾

وحده يقرأ في الأربع في كل ركعة بأم القرآن
وسورة من القرآن قال وكان يقرأ أحياناً بالسورتين
والثلاث في الركعة الواحدة في صلاة الفريضة

84. Nafi' anlatıyor:

“İbn Ömer (Radiyahallahu anhuma) yalnız başına namaz kıldığı zaman Farz namazlarda dört rekatin hepsinde Fatihayla beraber Kur’andan bir miktar kıraatta bulunuyordu. Bazen de bir rekatta iki yada üç sure okuduğu oluyordu” 84

وبه عن ابن عمر أن رسول الله صلى ﴿٨٥﴾

الله عليه وسلم نهى عن الشغار والشغار أن يزوج

içerisinde kişi muhayyerdır ve karısına dönebilir döneirse yeminini bozmuş olacağından keffaret verir.

Dört ay geçtikten sonra cumhur indinde talak yani boşanma gerçekleşmez ancak adam boşar yada kadın mahkemeye verir de kadı boşanmaya hükmederse talak vaki olur. Hanefilere göre ise dört ay sonunda kadın bir talak-ı bainle boş olur.

84 84 Nolu Hadisi: İmam Malik Nida’us Salat 159’da tahrir etmiştir.

الرجل ابنته على أن يزوجه الآخر ابنته وليس بينها
صداق

85. ibn Ömer (radiyallahu anhuma) anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Şiğar’ı yasakladı. Şiğar: kişinin; kızını, vereceği adamın kızıyla evlenmek şartıyla mehirsiz olarak nikahlamasıdır” 85

وبه عن ابن عمر قال لا ينجح المحرم ﴿ ٨٦ ﴾

ولا ينكح ولا يخطب على نفسه ولا على غيره
86. Nafi’ anlatıyor:

85 **85 Nolu Hadisi:** İmam Buhari Nikah 4720, Muslim Nikah 2537, Tirmizi Nikah 1043, Nesai Nikah 3280, 3283, Ebu Davud Nikah 2074, ibn Mace Nikah 1873, Ahmed Musned 4297, 4463, 5037, Malik Nikah 980, ve Darimi Nikah 2085’de tahrir etmiştir.

Şiğarın tanımı hadiste yapılmıştır. Sadece kızla alakalı değildir belki en çok rastlanan şekli bu olduğu için denmiştir. Nitekim bir kişi kız kardeşini birisinin kızıyla yada kızkardeşiyle evlenmek şartıyla nikahlar ve bunları mehir sayarlarsa bu da şiğardır. Ekser ulema bunun batıl yani geçersiz olduğunu söylemiş Ebu Hanife ise bu nikahın geçerli olduğunu ve kızlara da mehr-i misl lazım geldiğini söylemiştir.

“Abdullah b. Ömer (radiyallahu anhuma) şöyle dedi: “İhramlı bulunan kimse ne kendisi ne de bir başkası için nikah kıyamaz, ve dahi ne kendisi ne de bir başkası için kız isteyemez” 86

وبه عن ابن عمر أن رجلا لاعن ﴿ ٨٧ ﴾

امراته في زمان رسول الله صلى الله عليه وسلم
وانتقل من ولدها ففرق رسول الله صلى الله عليه
وسلم بينهما وألحق الولد بالمرأة

87. ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma) anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) zamanında bir kişi karısıyla lanetleştirdi ve çocuğun kendisinin olmadığını söyledi. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) da

86 86 Nolu Hadisi: İmam Malik Hacc 681’de tahrir etmiştir.

İhramlının nikahlanması ve başkasının nikahında veli veya vekil olması ve dahi dünürlük yapması caiz değildir. Hanefilere göre ihramlının nikahının caiz olması esastır. Zira onlara göre yasaklamanın cinsi munasebete ait olması gerekir ki nikah bir akit olduğu için ihramlının tüm akitleri gibi sahihtir.

onları birbirinden ayırdı ve çocuğu annesine verdi” 87

وبه عن ابن عمر أنه كان يقول في

الأمة تكون تحت العبد فتعتق إن لها الخيار ما لم
يمسها فإن مسها فلا خيار لها

88. Nafi anlatıyor:

“Abdullah b. Ömer (Radiyallahu anhuma) Bir köle ile evli iken hürriyetine kavuşan cariye hakkında: “Kocası kendisine yaklaşmadıkça cariyenin nikahı feshetme hakkı vardır” demiştir” 88

87 **87 Nolu Hadisi:** İmam Buhari Feraiz 6251, Muslim Lian 2743, 2746, Tirmizi Talak 1123, 1124, Nesai Talak 3417, 3418, 3419, 3420, Ebu Davud Talak 2259, ibn Mace Talak 2059, Ahmed Musned 4247, 4707, 5060, Malik Talak 1036 ve Darimi Nikah 2133, 2134’de tahrir etmiştir.

88 **88 Nolu Hadisi:** İmam Malik Talak 1029’da tahrir etmiştir.

وبه عن نافع أن عبد الله أرسل إلى ٨٩

عائشة فسألها هل يباشر الرجل امرأته وهي حائض
فقال لتشد إزارها على أسفلها ثم يباشرها إن شاء
89. Nafi anlatıyor:

“Abdullah kendisini Aişe (Radiyahallahu anha)’ya göndermiş ve “Erkek karısıyla hayzlı ike mubaşeret de bulunabilir mi?” diye sormasını istemiş, Aişe (radiyallahu anha): “Kadın belden aşağı izarını giyindiği muddetce dilediği zaman mubaşertte bulunur” demiş” 89

89 89 Nolu Hadisi: İmam Malik Taharet 116 ve Darimi Taharet 1015’de tahrir etmiştir.

İmam Malik’in kaydettiğine göre Nafi’yi Aişe (radiyallahu anha)’ya gönderen Abdullah b. Ömer’in oğlu Ubeydullahtır. Darimi de ise gönderen Abdullah b. Ömer’in oğlu Abdullah olarak kaydedilmiştir. Musannıf da Abdullah olarak kaydetmiştir. Yalnız bu Kitabın şartlarına uymamaktadır. Zira hadiste Abdullah b. Ömer geçmiyor ki herhalde musannıf buradaki Abdullah kaydını Abdullah b. Ömer olarak anlamış. Allah-u Teala en doğrusunu bilendir.

وبه عن ابن عمر أن رسول الله صلى

الله عليه وسلم قال من شرب الخمر في الدنيا ثم لم
يتب منها حرمها في الآخرة

90. ibn Ömer (Radiyallahu anhuma)
anlatıyor:

**“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem):
Kim dünya hayatında şarab içer de tevbe
etmezse, ahrette kendisine haram
olur,buyurdu” 90**

وبه عن ابن عمر أنه قال كل مسكر

خمر وكل مسكر حرام

91. Nafi anlatıyor:

90 **90 Nolu Hadisi:** İmam Buhari Eşribe 5147, Muslim Eşribe 3737, Tirmizi Eşribe 1748, Nesai Eşribe 5574, 5576, 5577, Ebu Davud Eşribe 3679, İbn Mace Eşribe 3364, Ahmed Musned 4592, 4680, Malik Eşribe 1333 ve Darimi Eşribe 1998’de tahrir etmiştir.

**“İbn Ömer (radiyallahu anhuma) dedi ki:
“Sarhoşluk veren her içki Hamr’dır ve
hamrın her nevi haramdır” 91**

وبه عن ابن عمر أن رسول الله صلى ٩٢

الله عليه وسلم خطب الناس في بعض مغازيه قال
عبد الله بن عمر فأقبلت نحوه فأنصرف قبل أن أبلغه
فسألت ماذا قال قالوا نهى أن ينبذ في الدباء والمزفت
92. Abdullah b. Ömer (radiyallahu
anhuma) anlatıyor:

**“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)
gazvelerinden birisinde insanlara hitab etti.
Ben de hızlıca kendisine doğru gittim. Fakat
ben yanına ulaşamadan sözünü bitirdi.
Oradakilere "mesele nedir?" dedim ve**

91 **91 Nolu Hadisi:** İmam Buhari Eşribe 5147, Muslim Eşribe 3734, 3735, 3736, 3737, 3738, Tirmizi Eşribe 1748, Nesai Eşribe 5576, 5577, 5578, 5579, Ebu Davud Eşribe 3679, İbn Mace Eşribe 3364, 3381, Ahmed Musned 4415, 4461, 4499, 4592, 4598, 4631, 4680, 5390, 5472, 5557, 5581, 5773, 5903, 5941, 5992, Malik Eşribe 1333 ve Darimi Eşribe 1998’de tahrir etmiştir.

Dubba' ve muzeffet içerisinde şıra yapılmasını yasakladığını öğrendim” 92

وبه عن ابن عمر أن رجلا من أهل ٩٣

العراق قالوا له إنا نبتاع من ثمر النخل والعنب

92 92 Nolu Hadisi: İmam Muslim Eşribe 3705, 3716, 3717, 3718, 3719, Tirmizi Eşribe 1791, Nesai Eşribe 5528, 5529, 5535, 5536, 5538, 5549, Ebu Davud Eşribe 3690, İbn Mace Eşribe 3393, Ahmed Musned 4401, 4677, 4753, 4771, 4788, 4828, 4830, 4909, 4940, 5158, 5220, 5310, 5504, 5683, 5740, 6152 ve Malik Eşribe 1328'de tahrir etmiştir.

Dubba' Kuru kabaktan yapılan bir nevi kabtır. Muzeffet ise buna bazı hadislerde mukayyer de denilmiştir ki ziftli kab demektir. Hadise göre bu ve benzeri kablara şıra koymak nehyedilmiştir. Bu kablara cahiliye devrinde şarab yapılıyordu kab eskiden emdiği şarabı içine konulan şıraya aksettireceği için bu tür kablara konulan şıraların necis olması ve onlardan içenlerin de su içiyorum zannıyla şarab içecekleri yani harama bulaşacakları korkusuyla yasak konulmuştur. Fakat bu yasak islamın ilk dönemleri için geçerlidir ve Bureyde hadisi ile nesh olunmuştur. Ebu Hanife Şafiiler ve cumhur ulemanın kavli budur. İmam Ahmed ve Malikin ise bu yasağın baki olduğuna kaildirler. Bu yasağın halen geçerli olduğu ashabtan ibn Abbas ve İbn Ömerden de mervidir.

فنعصره خمرا فنبيعها فقال عبد الله إني أشهد الله عليكم وملائكته ومن سمع من الجن والإنس إني لا أمركم أن تبيعوها ولا تتباعوها ولا تعصروها ولا تشربوها ولا تسقوها فإنها رجس من عمل الشيطان
93. İbn Ömer (Radiyallahu anhuma) anlatıyor:

“İrak halkından bir adam bana “Ey ebu Abdurrahman..! biz üzüm ve hurma alıp bunlardan da şarap yaparak satıyoruz” dedi. Ben de: “Size Allah-u Teala'nın meleklerini, ins ve cinni şahit tutarak derim ki bunu alıp satmanızı, imal etmenizi, içmenizi, sakilik yapmanızı emredici değilim. Zira bu şeytan işi ve dahi pis bir iştir” dedim” 93

وبه أن ابن عمر كان يقول من أذن ﴿٩٤﴾

لعبدته أن ينكح فالطلاق بيد العبد ليس لغيره من طلاقه شيء

94. Nafi' anlatıyor:

93 **93 Nolu Hadisi:** İmam Malik Eşribe 1337'de tahrir etmiştir.

“Abdullah b. Ömer (Radiyahallahu anhuma):
“Bir kimse kölesinin evlenmesine izin
verirse boşama hakkı kölesinin elinde olur.
Onun boşama yetkisi kısmen de olsa
kimsenin elinde değildir, derdi.” 94

وبه عن ابن عمر قال إذا طلق الرجل ﴿٩٥﴾

امرأته فدخلت في الدم من الحيضة الثالثة فقد برئت
منه وبريء منها فلا ترثه ولا يرثها

95. Nafi' anlatıyor:

“İbn Ömer (Radiyahallahu anhuma): Eğer bir
adam bir kadını boşarsa üçüncü hayz kanı
geldiğinde birbirlerinden tamamıyla
ayrılmış olurlar ki kadın erkeğe, erkek de
kadına mirascı olamaz, demiş” 95

94 **94 Nolu Hadisi:** İmam Malik 1051'de tahrir etmiştir. Hadisin bu rivayetinde ibn Ömer (Radiyahallahu anh): “Bir adamın küçük oğlunun veya küçük kızının cariyesini alması caizdir” dediği de ziyade edilmiştir.

95 **95 Nolu Hadisi:** İmam Malik Talak 1055, 1056'da tahrir etmiştir.

وبه أنه قال في أم الولد يتوفى عنها

﴿ ٩٦ ﴾

سيدها قال تعتد بحیضة

96. Nafi' anlatıyor:

“Abdullah b. Ömer (Radiyahallahu anhuma): Sahibi ölen umm-u veledin iddeti bir hayz muddetidir, dedi” 96

97 وبه عن ابن عمر أنه سئل عن المرأة يتوفى عنها زوجها وهي حامل فقال ابن عمر إذا وضعت حملها فقد حلت فأخبره رجل من الأنصار أن عمر بن الخطاب قال لو ولدت وزوجها على سريرها لم يدفن لحلت

97. Nafi anlatıyor:

“Abdullah b. Ömer (Radiyahallahu anhuma)’ya hamileyken kocası ölen kadın

96 **96 Nolu Hadisi:** İmam Malik Talak 1087’de hadis tahrir etmiştir. Ayrıca ibn Mace Talak 2074, ve Ebu Davud Talak 2308’de bu babta hadis tahrir etmişler ama orada “dört ay, on gün” denmiştir. Ahmed Musned 17135’de de böyledir. Yalnız bunlar Amr b. As’dan hadisi tahrir etmişlerdir ki İmam Malik Talak 1086 ve 1088’de Kasım b. Muhammed’den tahrir etmiştir.

soruldu, ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma): “Çocuğunu doğurduğu zaman iddeti biter” dedi ki Ona da Ensardan birisi Ömer b. Hattab (Radiyahallahu anh)’dan haber vererek: “Şayet kocası ölüm döşegindeyken doğursa adam defnedilmeden kadının iddeti bitmiştir” 97

وبه عن نافع أن ابنة سعيد بن زيد ﴿ ٩٨ ﴾

كانت تحت عبد الله فطلقها البتة فخرجت فانتقلت
فأنكر عليها ذلك ابن عمر

98. Nafi’ anlatıyor:

“Said b. Zeyd’in kızı Abdullah (Radiyahallahu anh)’ın nikahındaydı. Abdullah onu Talak-ı bainle boşadı ve kadın evini taşıdı. İbn Ömer (radiyallahu anhuma) onun bu hareketini hoşgörmedi” 98

97 **97 Nolu Hadisi:** İmam Malik Talak 1078’de tahrir etmiştir.

Hamilenin iddeti doğumla beraber son bulur ki bu husus ittifakidir, ihtilaf yoktur.

98 **98 Nolu Hadisi:** İmam Malik Talak 1061’de tahrir etmiştir.

وبه عن ابن عمر أنه طلق امرأته وهي ﴿٩٩﴾

في مسكن حفصة وكانت طريقه إلى المسجد فكان يسلك الطريق الآخر من أدبار البيوت كراهية أن يستأذن عليها حتى راجعها

99. Nafi' anlatıyor:

“Abdullah b. Ömer (Radiyallahu anhuma)karısını Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in hanımı Hafsa (Radiyallahu anh)'ın evinde boşadı ki burasının yolu mescidden geçiyordu. Abdullah (Radiyallahu anh) karısına

Hadiste zikredilen ve karısını boşayan Abdullah; Osman b. Affan (Radiyallahu anh)'ın torunu Abdullah b. Amr'dır.

Zaruret olmadıkça boşanan kadının iddeti içerisinde kocasının evinden çıkması caiz değildir. Zarureten kasıt da mesela kocası ölen kadınların hali gibidir. Zira boşanan kadınların nafakaları iddet muddetince boşayan kocalarına aittir. Kocası ölmüş kadınların geçimlerini temin edecek kimseleri yoktur bu sebepten gündüz çıkmaları caizdir, denilmiştir. Gece çıkmaları ise uygun değildir zira gece ihtiyaç temini için musaid bir zaman değildir.

dönene dek ondan izin almak istemedği için başka bir yoldan gitti” 99

وبه عن ابن عمر أن رسول الله صلى

الله عليه وسلم بعث سرية فيها عبد الله بن عمر قبل
نجد فغنموا إبلا كثيرة وكانت سهمانهم اثني عشر
بعيرا أو أحد عشر بعيرا ثم نفلوا بعيرا بعيرا

100. İbn Ömer (Radiyallahu anhuma)
anlatıyor:

**“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)
Necid taraflarına bir seriye göndermiş ki
Abdullah b. Ömer (radiyallahu anhuma) da
O seriyedeymiş, Ganimet olarak çokca
deve elde etmişler ki aralarında onikişer
onikişer veya onbire onbire taksim edip
geri kalanları da birer birer paylaşmışlar”
100**

99 **99 Nolu Hadisi:** İmam Malik Talak 1062’de tahrir etmiştir.

100 **100 Nolu Hadisi:** İmam Buhari Farzul Humus 2901, Muslim Cihad 3290, Ebu Davud Cihad 2741, 2743, 2744, 2745, Ahmed Musned 4351, 4933, 5034, 5261, 5649, 6097, 6165, Malik Cihad 861 ve Darimi Siyer 2370’de tahrir etmiştir.

وبه عن ابن عمر أن رسول الله صلى

الله عليه وسلم قطع سارقا في مجن قيمته ثلاثة
دراهم

101. Nafi' anlatıyor:

**“ibn Ömer (radiyallahu anhuma) dedi ki:
“Rasulullah (sallallahu aleyhi vesellem)
kıymeti üç dirhemi bulunan bir şeyi çalan
hırsızın elini kesti” 101**

101 101 Nolu Hadisi: İmam Buhari Hudud 6297, Muslim Hudud 3194, Tirmizi Hudud 1366, Nesai Kat'us Sarik 4820, 4821, 4822, 4823, 4824, Ebu Davud Hudud 4385, 4386, İbn Mace Hudud 2574, Ahmed Musned 4274, 4910, 5058, 5260, 5284, 6035, Malik Hudud 1309 ve Darimi Hudud 2199'da tahrir etmiştir.

Önemsiz şeylerin çalınması sebebiyle el kesmek yoktur. Bu değer ise ihtilaflıdır. İhtilafın kaynağı Rasulün “el ancak kalkan kıymetine denk bir miktarda kesilir” kavlidir. Hanefiler indinde bu alt rakam bir dinardır. Cumhur ise altın için ¼ dinar, gümüş için üç dirhem demişlerdir.

Bir dinar oniki dirhemdir. Dirhem ise 2.975 gramdır. Hanefilere göre ise dinar On dirhemdir. Bir dirhem ise 4.45 gramdır.

﴿ ١٠٢ ﴾ وبه عن ابن عمر عن عائشة أنها

أرادت أن تشتري جارية تعتقها فقال أهلها نبيعتها
على أن ولاءها لنا فذكرت ذلك لرسول الله صلى الله
عليه وسلم فقال لا يمنعك ذلك إنما الولاء لمن أعتق
102. ibn Ömer (Radiyallahu anhum) anlatıyor:

“Aişe (Radiyallahu anha) bir cariyeyi satın alıp azad etmek istedi. Cariye'nin sahipleri de “Velası bizim olmak şartıyla sana satarız” dediler. Aişe (Radiyallahu anha) bunu Rasulullah (sallallahu aleyhi vesellem)’e bildir de Rasulullah (sallallahu aleyhi vesellem): “Bu seni yapmak istediğin işten alkoymasın, zira vela azad edenindir” buyurdu” 102

﴿ ١٠٣ ﴾ وبه عن ابن عمر أن عمر بن الخطاب

غسل وكفن وصلي عليه
103. Abdullah b. Ömer (Radiyallahu anhum) anlatıyor:

102 102 Nolu Hadisi: 50 nolu hadisle mukerrerdir.

“Ömer b. Hattab (Radiyahallahu anh) yıkandı, kefenlendi ve üzerine de namaz kılındı” 103

وبه عن ابن عمر قال دخل رسول الله ﷺ

صلى الله عليه وسلم الكعبة هو وبلال وعثمان بن طلحة وأحسبه قال وأسامة بن زيد فلما خرج سألت بلالا كيف صنع رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال جعل عمودا عن يمينه وعمودا عن يساره وثلاثة أعمدة وراؤه ثم صلى وكان البيت يومئذ على ستة أعمدة

104. İbn Ömer (Radiyahallahu anhuma) anlatıyor:

103 103 Nolu Hadisi: İmam Malik Cihad 880’de tahrir etmiştir. Ki orada “O şehid idi” ziyadesi de mevcuttur. Şehid, kafirler tarafından savaş meydanlarında öldürülen kimselerdir. Kafirler tarafından ama savaş meydanında değilken öldürülenler de hükmen şehittir ama Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) bunları yıkamış, kefenlemiş ve de namazlarını kılmıştır. Savaş meydanındaki şehitler ise yıkanmaz, kefenlenmez. Ama namazları kılınır. Ve öylece defnedilirler. Şehidlik bir şereftir ne mutlu o şerefe talib olanlara ve nemutlu ki o şerefi niyaz edip de ona ulaşanlara..!

“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) yanında Bilal, Usame ve Osman b. Talha olduğu halde Kabe’ye girdi. İbn Ömer (Radiyahallahu anhuma) dedi ki: Bilal’e Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in ne yaptığını sordum. Bilal dedi ki: Sağına bir soluna bir direk aldı ve karşısında da üç direk olduğu halde namazını kıldı Ka’be o gün altı direk üzerine idi” 104

وبه عن ابن عمر قال كان رسول الله ﷺ ﴿١٠٥﴾

صلى الله عليه وسلم إذا عجل به السير يجمع بين
المغرب والعشاء

105. ibn Ömer (Radiyahallahu anhuma) anlatıyor:

“Rasulullah (sallallahu aleyhi vesellem) sefere çıkmakta acele ediyorsa akşamla yatsı’yı cem ederdi” 105

104 **104 Nolu Hadis:** Evvelce geçmiş olan 3 nolu hadisle mukerrerdir.

105 **105Nolu Hadisi:** İmam Buhari Cuma 1029, Muslim Salat 1141, Tirmizi 509, Nesai Mevakit 588, 591, 592, 594, 595, 596, Ebu Davud Salat 1207, 1209, 1212, 1217, Ahmed Musned 4242, 4303, 4874, 4916,

5221, 5259, 5574, 6069, 6087, Malik Salat 299'da ve Darimi Salat 1478'de tahrir etmiştir.

Hanefiler mustesna diğer mezheb sahibleri namazları birleştirerek kılmak caizdir. Birleştirilerek kılınan namazlar öğlen ve ikindi, akşam ve yatsıdır. Bunlardan birisini diğerinin vaktinde kılmak demektir ki eğer iki namazı önceki vakitte yani öğlenle ikindi öğlen vaktinde kılınırsa buna cem-i takdim, sonraki vakitte yani bahsettiğimiz iki namazı ikindi zamanında kılsak buna da cem-i tehir denilir ve dediğimiz gibi Şafii, Maliki ve Hanbeli fukahası indinde meşrudur... Hanefiler indinde ise bu birleştirme ancak arafe günü sadece hacılara mahsus olan bir hükümdür. Başka yerlerde caiz olmaz ki delilleri namaz vakitlerinin tevatürle subut bulmuş olmasıdır. Ve namazın birleştirilmesi ile ilgili hadislerin Ahad yani tek kişiden rivayet ediliyor olmasıdır... Doğrusu iki namazı birleştirmenin seferde caiz oluşudur. Fakat fukahanın ihtilafından kurtulmak ve şüpheliden sakınmak noktasında cem'e tevessül etmemek en efdal olanıdır. Zira bunda efdal olanı terk etmek vardır. Çünkü Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) seferde namazı kasretmiştir ama bu cem' meselesi nüzlerinde kasrda durduğu kadar durmamış ve bu uygulamasına devam etmemiştir. Cem' eğer daha iyi olsa buna devam eder ve dahi ümmetine bu noktada kasr'ı yani dört rekatli namazları iki rekat olarak kılmayı emrettiği gibi bunun da cem edilmesi gerektiğini emrederdi. Namazların birleştirilerek kılınmasının keyfiyetine gelince bununla

Allah-u Teala'nın izni ve yardımıyla tercüme tamam olmuştur. Ve selamun alel murselin vel hamdulillahi rabbil alemin...

*15Zilkade 1423
Mustafa Acioğlu*

***Rabbimiz bizden kabul buyur
Muhakkak ki sen her şeyi işiten
Ve hakkıyla bilensin...***

İlgili bilgiler için Fıkıh kitaplarına başvurmak gerekmektedir.

Multeka.com Yayınları

Silsiletu'z-Zeheb

İbni Haceri'l-Askalani

(Tercüme ve İzahat: Mustafa Acioğlu)

el-Mensureti'l-Beykuniyye fi şerhi'l-

Manzumeti'l-Beykuniyye

Muhammed b. Ömer el-Beykuni

(Tercüme ve Şerh: Mustafa Acioğlu)

Kırk Hadis

Celaluddin es-Suyuti

(Tercüme ve Şerh: Mustafa Acioğlu)

Tahalilu's-Seviyye fi şerh-i Akideti't-

Tahaviyye

Tahavi akidesi tercüme ve şerhi

Mustafa Acioğlu

Abadile

Mustafa Acioğlu